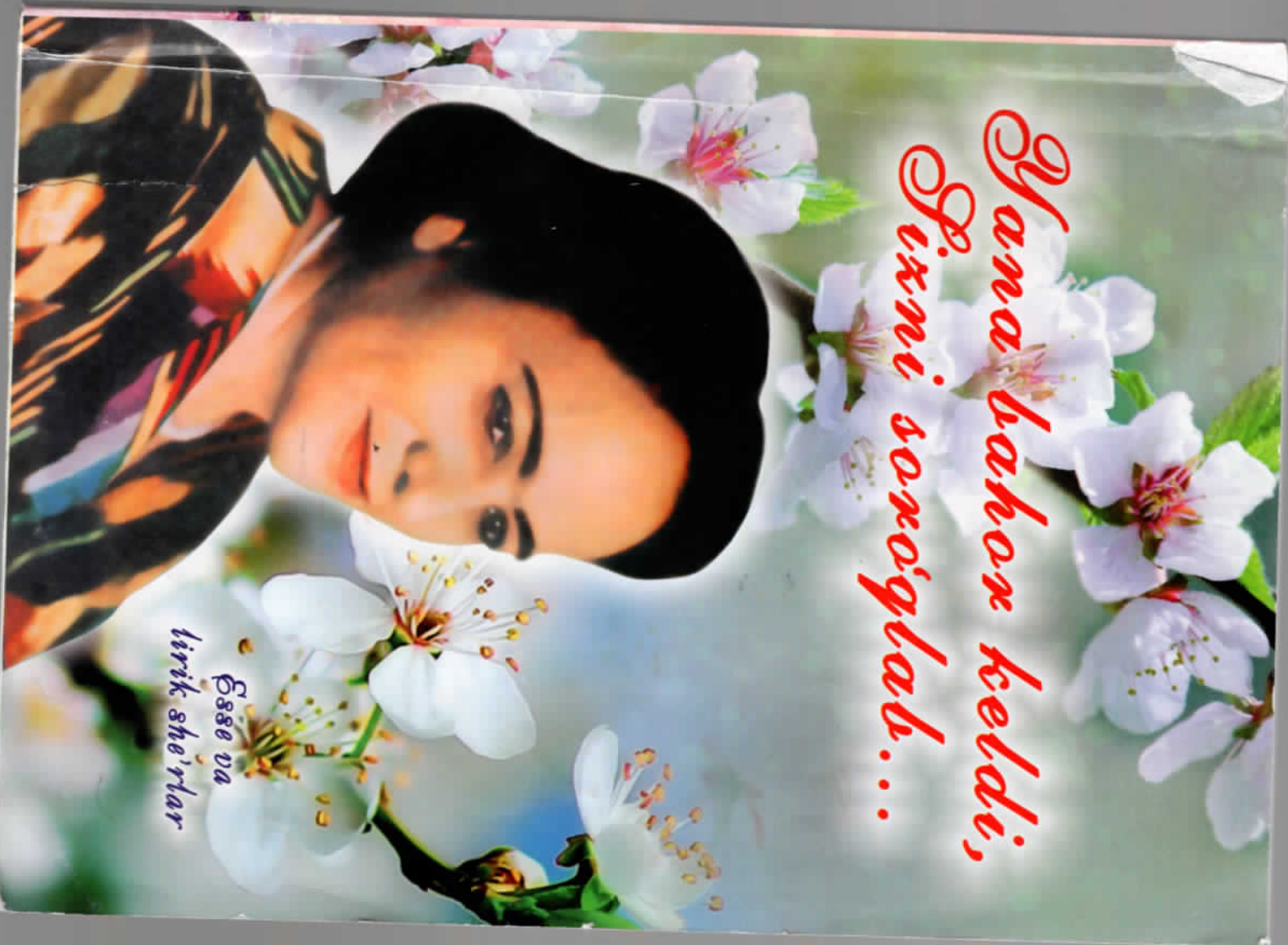

*Yana bahar keldi,
Tizni so'qilab...*

*Esse va
 lirik she'rlar*

Книга должна быть
возвращена не позже
указанного здесь срока

Количество предельных
выдач

22.10.22

817
91-13

Нуралӣ ҚОВУЛ,
Нулкар ОЛИМЎНОВА

Яна баҳор келди

Ўзини со'яқлаб...

Ecce va lirik
she'rlar

Toshkent - 2018

171111-1

AXBOROT RESURS MARKAZI

DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

TOSHKENT VILOYATI CHIRCHIQ

OLIV VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

Q'ZBENISTON RESPUBLIKASI

UO'K: 817.544.133-6 (9N)

KBK: 76.188.6

N-13

Nurali Qobul

Yana bahor keldi Sizni so'roqlab: esse va lirik she'rilar / N.Qobul.
H.Olimjonova — T.: "Tafakkur", 2015. 128 bet.

UO'K: 817.544.133-6 (9N)

KBK: 76.188.6

Xalqimizning sharafti farzandi va suyukli shoirasi, mehr-u muhabbat hamda sadogat kuychisi, oqibat malikasi Zulfiyaxonim (Zulfiya Isroilova) tavalludiga yuz yildan oshdi. Yillar o'tsa-da, shoir a o'z hayoti va ijodi bilan abadiyat osmonida yorqin porlab turadi. Zulfiya haqida qanchadan-qancha xotiralar, esselar, ocherklar, she'rilar bitildi. Har birida shoiramizning hayot varoqlarining yangi saslari tarix qatridan ehtiqlaveradi.

Ushbu kitobda ulug' shoiramiz haqidagi essen i o'qisiz, shuningdek, sara she'rilaridan ham namunalar siz — aziz kitobxonlarga armug'on etilgan.

Tagirizchi: Savon MELI — filologiya fanlari nomzodi,

dotsept, O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan madaniyat xodimi

Nashrga tayyorlovchi: Nabijon HOSHI MOV — O'zbekiston

Yozuvchilar uyushmasi a'zosi

ISBN: 978-9943-24-158-9

© "TAFAKKUR" nashriyoti, 2018

E'ZOZLAR, ARDOG'LAR UCHUN TASHAKKURI

Bu oqshom porillar dil nuringizda,
Diydor baxti nasib yana Siz bilan.
Turbman, azizlar, huzuringizda,
Hamon o'tlig' ko'ngil, yorug' yuz bilan.

Hamon mulkimdagi siymu zarim — she'r,
Sochimda, chehramda yillardan nishon.
Sajdagohim tanho Valan, Ona yer,
Orzularim karvon, sarbonim — ishonch.

Hamon ota-onam, ikki jahonim,
Aziz yodi aro shikasta, butman,
Ishqim — alangadir, qordir hijronim,
Sakson yil loyillab so'lmagan o'tman.

Ikki ta ko'zimga ikki qorachig' —
Munisim Hulkarim, alpim Omonim.
Shirin nabiralar hayotdan tortig',
Har biri joniga payvandir jonim.

Nomlari, yodlari pay'ambar monand,
Hazrat ustozlarim — teran ildizlar,
Men undan jon olib ko'kargan daraxt,
Mevasi — qalbimdan otilgan so'zlar.

Hikmatlari bag'rida dur, marvaridim
Ajdodlarim menga iftixor, g'urur.
Shu mavjardan tongan nuqra umidim,
Shoira qizlarim baxt eigan surur.

Bu nazm bog'iga kirolmas xazon,
Bizni mahv etolmas zavol lashkari,
Men ketsam, mung'aymas umrim hech qachon,
Bu bog'lar — bir bog'lar bo'ladi hali...

Hamon e'tiqodim — haqiqat, haqdir,
So'zlayman, yuzimni tutib Ka'bage,
Yemira olmaydi o'tkinchi taqdir,
Osuda o'tadi ruhim abadga.

E'zozlar, ardog'lar uchun tashakkur,
Asli siz oftobim, men ziyosiman.
Tonglaringiz kulsin doriomon, hur,
Baxim shul — o'zbekning Zulfiyasiman!

ZULFIYANING HAYOTI VA IJODI

(1915—1996)

Zulfiya Isroilova 1915-yil 1-martda Toshkentda hunarmand-degrez oilasida tug'ilgan. Otasi zahmatkash temirchi edi, onasi Xadija opa esa juda ko'p qo'shiq, ertak, afsona va doconalarni bilar va bolalarga aytib berardi. Zulfiya 1928-yilda boshlang'ich maktabni tugallab, Toshkent xotin-qizlar pedagogika bilim yurtiga o'qishga kirdi. Ana shu yillardan boshlab, uning adabiyotga bo'lgan qiziqishi kuchaydi. Navoiy, Pushkin, Abdulla Qodiriy, G'ayratiy asarlarini, Uyg'un va Hamid Olimjon kabi yozuvchi-shoirlarning ijodini qiziqib kuzardi. O'qish va o'rganish o'z navbatida uning qo'lga qilam olishga ilhomlantirdi. Shu tariqa badiiy iste'dodi namoyon bo'la boshladi.

1930-yildan boshlab "Ishchi", "Turkiston" gazetolari, "Bolalar", "Yangi yo'l" jurnallarida yosh shoiraning dastlabki she'rlari ko'rinadi. 1932-yilda o'n sakkiz yoshli shoiraning birinchi she'rlar to'plami — "Hayot varaqalari" bosilib chiqadi. Zulfiya doimo izlanishda, o'qishda o'z ijodini yanada serqizirra bo'lishi uchun sidqidildan harakat qildi.

1933-yilda Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika institutida tahsil oldi. 1935–1938-yillarda esa A.S. Pushkin nomidagi til va adabiyot ilmiy-tekshirish institutida aspiranturada o'qiydi.

1938–1940-yillarda Respublika bolalar va yoshlar adabiyoti nashriyotida muharrir bo'lib ishlaydi. Zulfiyaning ilk she'rlari o'zining hayotbaxsh ruhi bilan kitobxonlarni o'ziga jalb etdi.

U ikkinchi jahon urushi arafasida tanikli shoirlar qatoridan o'rin olgan edi. Zulfiya urushdan keyingi yillarda tinch ijodiy mehnatda kishilarning matonati va qahramonligining yuksak namunalari ko'rsatayotgan zamondoshlari haqida, tinchlik va do'stlik haqida kitobxonlarga manzur bo'lgan ajoyib she'rlar yaratdi. Shoiraning "Hulkar" (1947), "Men tongni kuylayman" (1950), "Dugonalar bilan suhbat" (1953) kabi to'plamlardagi she'rlarida o'zbek qizi – Zulfiyaning ovozi – ona qalbini, ayol nazokatini, inson orzusini kuylagan otashin she'rlari faqat O'zbekistondagina emas, butun Osiyo va Afrika mamlakatlarida ham kitobxonlar diqqatini jalb qildi.

O'zbekiston xalq shoirasi, tanikli jamoat va davlat arbobi – Zulfiya, xorijiy mamlakat taraqqiyparvar yozuvchilari va davlat arboblarning mehmoni sifatida juda ko'p mamlakatlarda bo'lgan edi. O'zbek-hind do'stligi, O'zbekiston Jamiyatining prezidenti sifatida o'zining butun ijodi va ijtimoiy faoliyati bilan tinchlik ishiga, xalqlarning do'stligi va birodarligiga katta hissa qo'shgan.

Zulfiya asarlari ko'plab chet tillarda, shuningdek, qardosh turkiy xalqlar tillarida nashr etilgan. Zulfiya "Xalqaro Javohirlar Neru" (1968), "Nilufar" (1971) mukofotlari hamda Hamza nomidagi O'zbekiston Davlat mukofoti (1970) laureati, shuningdek, Bolgariyaning "Kirill va Mefodiy" (1972) ordeniga sazovor bo'lgan.

Zulfiya A.S. Pushkin, M.Yu. Lermontov, N.A. Nekrasov, M. Vozg, L. Ukraina, M. Diliboziy, S. Kaputitskaya, E. Ognetsev, Mustay Karim, Amrita Pritam, E. Bagryana va boshqalarning asarlarini o'zbek tiliga tarjima qilgan.

Zulfiyaning qudratli ovozi, mayin va mehr to'la qo'shiqlari, o'zbek xotin-qizlarining baxtiyor taqdirini, tinchlikka va ozod mehnatga tashna insonlarning orzularini ifodalagan harorati she'rlari hozirgi kunda ham baland yangramoqda.

O'zbekiston hukumati atog'li shoiraning madaniyatimiz taraqqiyotidagi katta xizmatlarini e'tiborga olib, Zulfiya nomidagi Davlat mukofotini ta'sis etdi. Toshkentdagi maydonlardan biriga Zulfiya-haykali o'rnatildi, ko'chalardan biriga esa Zulfiya nomi berildi.

Prezidentimiz I. Karimov aytganlaridek, Zulfiya ijodi – millionlab kishilarga, muhabbat va sadodatdan saboq bermoqda, sadodat va vafu ramzi bo'lib yashamoqda.

Kamalak yeti rangda yetmish xil jilolanib, barchani maftun qilgandek, Zulfiya tongning o'ziday rosti va yorqin haqiqatga yo'g'rilgan poeziyasi bilan "Kechir, goldim g'alfarda", "Ne baloga etding mubtalo", "Bahor keldi seni so'roqlab", "Xotiram sinig'lar" kabi she'rlarida sadodat va vafu tuyg'usini – insoniylikning, komillikning bosh mezonini darajasiga ko'targan.

U bolalar va o'smirlar uchun ham ko'plab to'plamlar nashr ettirgan. Atog'li shoir 81 yoshida, 1996-yil avgustda vafot etdi.

*Hijroning qalbida, sozning qo'linida,
Hayoti kuylayman, chekinar alam.
Tunlar tushindasan, kunlar yodinda,
Men hayot ekanman, hayosan sen ham.*
Zulfiya

SADOQAT MULKINING MALIKASI

yoxud

Hamid Olimjonning mangu qo'shig'i

Esse

Yaqin kechmishimizning shunday shaxsiyatlari borki, ular haqida qo'lga qalam olib, shunchaki yozib keta olmayman.

*Pushkin she'ri hali mag'rur jaranglar.
Lermontov charaqlar nazm osmonida,
Shoir bo'lish qiyin, shoir bo'lish og'ir,
Bunday buyuklarning kakhshonida*

deganlarida qadri Abdulla aka ikki katta haq edilar.

Harf tanib, kitobga e'tiqod qo'yganimiz ondan boshlab, Hamid Olimjon va Zulfiya nomlari tasavvurimizda "Tohir va Zulhra", "Layli va Majnun", Oygul bilan Baxtiyor kabi afsonaviy tarzda jonlanardi.

Bu afsona, bu doston, biz ko'rib, his etib turgan, haqiqatga aylangan ertak edi.

Butun o'lka, xalq u sevib va yonib kuylagan ko'm-ko'k bo'zqirlar, Hamid Olimjon she'rlari, bu she'rlarga bitilgan kuy va qo'shiqlar bilan hamohang.

Adabiyot kitobimizdagi "O'zbekiston", "Oygul bilan Baxtiyor", Zulfiyaning "Lobar qizlarga" she'rini bir necha dars oldin yoddan aytib berib, a'lo baho olganim kechagidek esimda, "Har dami-yu, har on esimda".

Pushkin, Lermontov, Blok va Yesenin kabi juda yosh

chog'ida o'zining favqulodda iste'dodini namoyish etgan Hamid Olimjon davrning, o'sha zamon va makonning timsoili ramzi, kishilarning orzu-armoni edi.

Undagi yuksak insoniylik iste'dodi shoirlik qobiliyati ila birlashib, odamlar intiqik, umid, ishonch bilan intiluvchi jozibali shaxsiyatga aylangan edi.

Bu kishilik tarixida, ayniqsa, adabiyot va san'at ahli orasida kamdan kam uchraydigan noyob hodisadir. Juda oz sonli ijodkorlarning shaxsiy, insoniy sifatlari taroziga qo'yilganda iste'dodi bilan teng keladi. Buyuklik, insoniylik iste'dodining, haqiqiy ijodkorlik solohiyati bilan tutashgan, uyg'unlashgan nuqtasidan boshlanadi.

Shunday shaxslar bo'ladiki, barcha birdek sevib, birdek ardoqlab, birdek boshiga ko'taradi. Vaqti zamoni kelib, bayroq qiladi. Betakror shaxsiyat, ulusimizning shon-shavkatli, sharafli farzandi va san'atkori Hamid Olimjon ana shunday inson edi.

Yetmishinchi yillar boshida Qo'rg'onda Hamid Olimjon uy muzeyining ochilishi Jizzax adabiy muhitida katta voqea bo'lgan edi. Butun Jizzax bayram tusini olgan, Zulfiya va Komil Yashin boshchiligida butun mamlakatning atiqli adiblari tashrif buyurgan edilar.

Muzey, Hamid Olimjon qo'llagan ashyolar, uning ilk asarlari namunalari, noyob fotosuratlar bilan to'la bo'lib, adabiyot ixlosmandlari, qolaversa butun Jizzax xalqida so'z ila tasvirlab bo'lmaz taassurot uyg'otgan edi.

Men bu paytda viloyat hokimiyatida matbuot bo'yicha ins-truktor bo'lib, bevosita shu ishlar bilan shug'ullanar edim. Rahbarimiz Sodiq Ahmatovich Nishonov bilan uyma-uy kezib ekspонатlar to'plagamiz.

Buyuk shaxslar ijodi va faoliyatini kitoblarda o'qib o'rganmoq naqadar maroqli bo'lganidek, ular ulg'ayib voyaga yetgan zaminda o'sib ulg'aymoq, kishiga ayrica zavq va ilhom baxsh etajagini o'shanda his etganman.

Zotan inson qalbida oliy adolat, muqaddas vatan va

millatga bo'lgan cheksiz mehr-muhabbat uning bolaligida, yoshlik va o'spirinlik nigohi ila o'z yurtining kechmish tarixi, tabiati va shu makonda yashagan tarixiy shaxslarni yodgorliklarga shakllanadi.

Biz Hamid Olimjon tug'ilgan va voyaga yetgan zaminda yashab o'tiyotganimizdan, bir paytlar ulug' zot kezzan kengliklarda nafas olayotganimizdan faxrlanar edik.

Hamid Olimjon hayotining so'ngi daqiqasiga qadar vatanim va xalqim deb yashadi.

O'sha fojiali vogea yuz bergan kun u do'stlari Uyg'un va Chustiy bilan yuk mashinasida Do'rmondagi Yozuvchilar ijod uyidan shaharga qaytadi. Uyushma raisi bo'lgan shoir haydovchining yonida, kabinada o'tirib kelardi.

... Yo'l bo'yida bolali ayol qo'l ko'tardi...

Kim bo'lmasin, shohu gadomi, insonlarga g'oyat diqqat-e'tibori, ular dardi hasrati, g'am-tashvishini to'ppa-to'g'ri yuragiga qabul qiladigan, atrofdagilar qalbining urishiga hassoslik bilan boquvchi ijodkor darhol mashinani to'xtatib, ayolini kabinaga o'tqazib, o'zi kuzovga chiqadi...

So'ngra butun o'lkani, u sevirib kuylagan yashil vodiylar, ko'm-ko'k dalalar, yuksak tog'larni bog'larni tarzaga keltirilgan fojia sodir bo'ladi.

U kabinada o'tirib kelaverishi ham mumkin edi...

Biroq u bunday qila olmas edi.

Shunday qilganida u qo'shiq kabi mangu, vatan kabi suyukli, ona tuproq kabi aziz Hamid Olimjon bo'lmas edi.

Kimlar jon berdi, kimlar nutq otdi shu vatan uchun deganlaridek, asl qahramonlik, haqiqiy millatsevarlik, ulus uchun o'zini fido eta bilmoglik, ana shunday favqulotda holatlarda, favqulotda jasur va botir, mard va sharfli kishilar shaxsida namoyon bo'ladi.

O'zini xalqiga baxshida eta biladigan kishilar bu haqida uzog o'ylab, mushohada etib o'tirmaydilar.

Shu bois ham o'limidan avval o'limoqni bilganlarigina o'limidan so'ng yashaydilar.

O'limga hozir bo'lganlar, o'limga hozir bo'lmaganlar ustidan g'alaba qozonadilar.

Kechmishdan shunday bo'lib kelgan.

Boburshoh kabi dillarda taxt qurgan ko'ngil odamlari davlatu saltanat taxtida uzog o'tira olmaydilar. Yoxud Alisher Navoiy hazratlari Temurxon nasitidan Sulton Ulug'bek, hech jahon ko'rmadi Sulton aningdek, deya iftixorla qayd etgani kabi ulug' va tengsiz bir shaxsiyat o'lsada, xiyonatu razolat, padarkushligu millatfurushlik qarshisida o'jiz turumga tushib, yengiladilar.

Faqat shunday fidokor shaxsiyatlargina zamonlar kechib xalqining va yurtining shonu sharafi, faxri iftixoriga aylanadilar.

Haqiqatni aytilish mumkin bo'lmagan odamga hech qachon to'g'ri gapni gapirma deydlilar.

Bu g'oyat dono o'g'itga amal qilmoq ogil va fozillarning fazilatidir. Sodda gapiradi dono tinglaydi degandek, og'ziga egalik qilolmagan kishi hech bir yeriga hokim bo'la olmaydi.

Ildizi adolat bo'lgan adabiyotda esa faqat to'g'ri gap va katta haqiqat aytiladi va yoziladi. Shundaygina u san'at darajasiga ko'tariladi, insonlarni hayratga soladi va yashab qoladi. Adabiyot degani adolat demakdir.

Zulm va yolg'oning shami tongga qadar yonadi degandek, soxtalik qorishgan neki bor o'tkinchidir.

Hamid Olimjon ana shu e'tiqodga amal qilardi.

Sharoit taqozosiga ko'ra Do'rmon bog'ida ancha muddat yashashimga to'g'ri keldi. Zulfiya opa bahor, yoz va kuz oylari bog'dagi Hamid Olimjon oilasi uchun qurilgan uyda yashardilar. Gohida ishga birga ketar yoki birga qaytardik.

— O'sha mudhish vogea shu yerda sodir bo'lgan, Nuralijon — dedilar opa mungli ovozda hozirgi Buyuk ipak yo'li ko'chasining onalar va bolalar shifoxonasi joylashgan tepalikdan inshidagi qiyalikni ko'rsatib.

Har o'iganda so'ramoqchi bo'lardimu, biroq u kishining dardli, hasratli va armonli ko'ngillariga ozor bermaslik uchun jur'at eta olmasdim.

— To'xtaylik, — dedim beixiyor.

To'xtab mashinadan tushdik. Yo'l bo'yida sassiz, sadosiz bir-birimizga suyanib, ko'z yoshi to'kdik. Va ming bir g'am yuki ila Do'monga yetib keldik.

Bu yorug' ochunda kamdan kam erkagu ayolning yulduzi to'g'ri keladi. Yulduzi to'g'ri kelganlarni esa egasi bir tomondan qisadi der edilar enam. Bu ikki ulug' shaxsiyat qismatini mushohada etar ekanman, enamning shu so'zlari yodimga tushaveradi.

Do'mon bog'larida yolg'iz, ichim to'kik, dilim so'kik, armonu hasratla, og'ir qadamla kezar ekanman, bu yo'laklarda, bu qadrdon daraxtlar soyasida aziz va mehribon Zulfiya opa, zakiy Asqad aka, Izzat Sulton, Sarvar Azimov, otadoshim Muhammad Yusuf bilan birga kechgan mahzun, samimiy va takrorlanmas diydorlashuvlarni, subhatlarimizni eslayman. Haqiqiy toza qalbli inson va ijodkor Yo'ldosh Sulaymon ko'chatini Farg'onadan keltirib barpo etgan, Zulfiya opaning bog'lariga tutash o'rikzoraga tikilaman. Va bir paytlar qadrlil Zulfiya opaga o'qib berganim to'rtlikni baxtiyor takrorlay boshlayman.

Do'mon bog'larida kezaman yolg'iz,

Bo'llardan kezib kelgan makonim.

Shukhsiz zamonamung'aytar shonsiz,

Yana ne g'amlarni yelkalar tanim.

Hurmatli Prezidentimiz Islom Abdug'aniyevich Karimovning bevosita rag'batlari bilan Farg'onadan O'zbekiston parlamentiga deputatlikka nomzod etib ko'rsatilganida ishonchli vakillarim bo'lib, Oltiingda o'n olti kun Qodirjon aka Ibrohimovning uyida men bilan birga yashagan sadoqatli Muhammad Yusuf va Yo'ldosh akani cheksiz alam va armon ila yod etaman!

Bevosita prizidentimiz otalilarida Muhammad Yusufning risoladagidan ham yaxshi tavallud yubileyi o'tkazildi. Mana endi xos farmon bilan millatimizning shonli farzandi va shoirasi Zulfiyabegimning yuz yillik tantanalarini nishonlamoqdamiz.

Ulus el, ana shunday iste'dodli, sharaflil farzand va fikr insonlari bilan millatdir, xalqdir.

Tuproq — o'zi uchun moli jonidan kechganlarning qoni ila sharaflanganidagina Vatanga aylanadi.

Buyuk zakolarning teran idroki, uzog'ni ko'ra biladigan zakosi, favqulodda tig'iz holatlarda qabul qilgan to'g'ri qarorlari, ilmu-amallari va bunyodkorlik ishlari bilan sharaflanadi.

Zulfiya opa bilan qariyb o'n yil chamasi bir binoning uchinchi va to'rtinchi qavatida yonma-yon ishladik. U kishi "Saodat", men "O'zbekiston san'ati" jurnallarining bosh muharrirlari edik. Deyarli har kuni ko'rishardik. Boisi, hozirgi axborot agentligi binosining ikkinchi qavatidagi oshxona kirishida, so'l tarafda bosh muharrirlar uchun yemakxonasi bor edi. Bu ishning tashabbuskori Zulfiya opa edilar. Respublika gazeta va jurnallarning rahbarlari har kuni bir piyola choy ustida ko'rishib, subhatlashardik.

Bu tarixiy davralarning bekasi, katta-kichik tadbirlarning ilhomchisi, qirolichasi so'zsiz Zulfiya opa edi. O'rinsosarlari Halima Xudoyberdieva ham opa bilan kelardilar.

Davramiz keng edi. Qadrlil Asqad aka, Mirmuhsin domla, Ibrohim Rahim, Maqsud Qoriyev, Nikolay Timofeyev, Shavkat Nijozov, Sadulla Karomatov, Suhrob Yo'ldoshyev, Rustam Nurullin, Tuyg'un Valiyev, Boltaboy Yusupov, Sharof Ubaydullayev kabi ustoz va davradosh do'stlar. Ular nomini hurmat va ehtirom ila tilga olmoqni o'z insoniy burchim deb bilaman.

Biz kechmishdagi ustozlarni, xalqimizga baholi qudrat xizmat qilgan kishilarni unutsak, bizni ham kelajak avlod unutadi.

Davramizda tesha tegmagan gaplar, g'alati holatlar va ichakuzdi hangomalar ham bo'lib turardi. Bir kuni tushlikda g'amxo'rimiz Vera opa rassolnik degan birinchi ovqatni olib keldilar. Odatimizga ko'ra hech kim Zulfiya opadan oldin yemakka qo'l urmas edi. Men Zulfiya opaning qarshilarida o'tirardim. Ovqatdan bir qoshiq ichib ko'rgan opa achchiq qalampir yeb qo'ygan qiyofada menga qaradilar. "Juda sho'r-ku", dedilar kulimsirab. Barchamiz ta'ib ko'rdik. Haqiqatdan yemak juda sho'r edi. "Yo'li bor, Zulfiya opa" dedim oldimizda turgan shakardan qoshiqda olib, yemakka solarkanman. Shunday qilib barchamiz shakar bilan ta'mini rostlab, rassolnik ichganimiz.

1981-yil ta'tilini Zulfiya opaning taklifi bilan Zomin va Baxmalda o'tkazmoqni niyat qildik. Saraton boshlanishi bilan yo'lga chiqdik. Yana bir suhbatdoshimiz, opaning qadrdonlari, tarjimon va olim Sharofatxon Qambarova edilar. Mirzacho'lni kezib, Zomin suv omborini tomosha qilib, afsonaviy Sharsharaga yetib bordik. Juda ko'p ulug' tarixiy shaxslar kezib o'tgan musofironaga joylashdik.

Bu xushmanzara manzilda bir haftani o'tkazdik. Oshchi do'stlarimizga ko'mak berib, turli ovqatlar tayyorlaymiz. Yemak tayyorlash ham dam olishning bir turi deydiyar Zulfiya opa yoshlarga yo'l-yo'riq ko'rsatib.

Bir kuni keng archazorga chiqib, toshdan o'choq yasab shirvoz etidan sho'rva qildik. Galma gal aylanib kelib sho'rvani shopiramiz, masalliq solamiz, o'choqqa o'tin qalaymiz.

Ayniqsa, zirani go'zal bo'lib o'sib turganini ko'rgan Zulfiya opa undan shoirona nigohlarini uzolmas edilar. Barchamiz ishtiyog bilan zira, kiyiko'ni, anoro'ti va hulvo terishga kirishib ketdik. Tergan ziraminidan sho'rva mo'lgina soldik. Nihoyat sho'rvamiz pishib, ulkan archa soyasida dasturxon tuzadik. Odatda kakliklar ertalab hamda peshindan so'ng suv ichishga buloq va soy bo'yiga tushishadi.

Shu payt bizdan ancha pastlikda to'dda-to'da kakliklar suvga tusha boshladi. Men yo'ldoshlarimizdan baland ovoz chiqarmaslikni, qushlarni cho'chitmaslikni so'radim. Zulfiya opa esa kakliklar to'dasida qanchadan kaklik borligini sanashga urinardilar.

— Hayotimda hech qachon buncha ko'p kaklikni ko'rganim yo'q edi, — dedilar opa uchib ketayotgan qushlarga zavq bilan tikilib. — Bu ilohiy go'zal, asl holida turgan tabiat xilqatlarini avlodlar uchun asramoq kerak.

— Baxmalga yo'lga chiqqanimizda sizga yana bir narsani ko'rsataman, — dedim u kishining rohat qilayotganidan xursand bo'lib.

— Nima edi? — dedilar samimiy ko'zlari yonib.

— Aytam qizig'i qolmaydi. Syurpriz!

— Bo'pti, — dedilar darhol rozi bo'lib.

Va nihoyat tarixiy sho'rvamiz supraga keltirildi. Hafsala bilan ichmoqqa kirishdik. Biroq mazasi boshqacharoq. Hayton bo'lib bir-birimizga qaradik. Sho'rva dan ziraning emas, o't- o'lanning ta'mi kelardi.

Ayb menda edi. Ziravor teruvchi sheriklarimga ziraning yovvoyisi ham bo'lishini aytishni unutgan ekanman. Kimdir taxir ta'm beradigan anor o'tidan ham solib yuborgan ekan. Biroq kulishib, hazil-mutoyiba bilan bunday to'li sho'rvani bundan buyon hech qachon tota olmasligimizni aytib, mazza qilib ichdik. Ta'mini rostlash uchun haqiqiy zira va kiyik o'tini ezib soldik.

— Sayri sayohatlar shunisi bilan qiziq-da, hamma narsa siz bilan men tushlik qiladigan Veraxonning dasturxonidek, qoshiq va vilkalar joy-joyiga qo'yilganda sayohat bo'larmidi, — dedilar opa yayrab. — Yurtimizning har o'tu giyohi aziz va davo.

So'ngra, afsonaviy Supa tekisligi orqali Baxmal tomon yuridik. Opa maroq bilan syurprizni kutardilar.

— Ana, syurprizning nishonasi, — dedim tepamizdan pastgina uchib o'tayotgan burgutni ko'rsatib. — Hozir ana u tepalikka chiqib, uning harakatini kuzatamiz, — deyman so'z bergan syurprizim amalga oshmay qolishidan cho'chib.

Burgut pastlab uchib bo'rib, bir qoyatoshga qo'ndi. Biz ham mo'ljallagan tepaligimizga yetib keldik. Archalar ostiga kiyimlarimizni to'shab, o'tirdik. Barchamiz diqqat bilan burgut qo'ngan qoyaga bogardik. Yuksak cho'g'qlarning to'rt tarafidan burgutlar biz Burgutqoya deya atagan qoya tomon uchib kelishardi.

— Mana o'sha surpriz. Hozir qoyaga 50 chog'lik burgut uchib keldi. Hademay ikkibaro bar bo'ladi, — izoh berardim.

— Ana tabiatning mo'jizasi.

— Esladim, siz bu yerga Andrey Voznesenskiy bilan Andrey Dementyevni ham olib kelgansiz. Voznesenskiy avtib bergandi. Dementyev "Yarador burgut" degan she'r yozib, sizga atagan, — xursand edilar opa.

Ko'p o'tmay burgutlar galasi yuzdan ham oshib ketdi. Kun oqgan bo'lsada, bu manzaradan ko'z uzib, ketgimiz kelmadi.

— Xayr burgutlar, xayr tog'lar! — dedilar opa qoya tomon qo'l siltab.

Bizni kuta-kuta yo'lda qarshilamoq uchun Baxmal o'rmon xo'jaligining o'tiz yillik rahbari, mamlakat o'rmonchiligining fidoiysi O'ngar Tilovov ham yetib kelgan edi.

Navoiy kon metallurgiya kombinatining mo'jaz fin uylariga joylashgandik. Zulfiya opaning Baxmal, O'smatga tashrifi bayramga aylanib ketdi. Har kuni tog'u bog', dalayn soy, ekzotik qishloqlarni kezamiz. O'yning Oykor tog'i ustidagi nur raqsini tomosha qilamiz. Oddiy o'qituvchi, cho'pon va sog'uvcilar bilan suhbatlashganda opa bu tabiiylik va soddalikdan yayrar, yashargandek bo'lardilar.

Zulfiya opa har safar qachon qishlog'ingizga boramiz deya so'rardilar. Nihoyat shu kun kelib, O'smatga bordik. Amakim Bahrom bobo qo'y so'yib qo'noq etdilar. Shu payt oldimizga kelgan o'g'illari Norqul amaki qiz ko'rganligini, ayollar chagaloning ismini opaning tashriflari munosabati bilan Zulfiya qo'ymog'chi ekanligini aytdi. Bobo shu taklif uchun opadan rozilik so'radi.

— Yaxshi taklif, — dedilar opa o'zlariga xos g'amgin tabassumda. — O'zingizni ismi Hukar bo'lsin. Shunda mening Hukar ismli qizlarim yana bittaga ko'payadi, — deya chagaloga qiz qo'yib berdilar.

O'sha paydagi tuman va xo'jalik rahbarlari Karomat Muhammadiyeva, Arslon Hakimov, Abdusamat Narimonov, Safar Mallayev, Xolmurod Rasulov, Nusrat Abdurazzoqov, Abduvohid Usanov, Islom Usmonov, Sanaqul Begaliyev, Fayzulla Ne'matullayev, Sayfiddin Ziyodullayev, Yarash Pardayev, Mannon G'aybullayev va Nosir Qodirovlar bizni zeriktirmas, tongotar suhbatlar qurardik. Ayniqsa, rayjirgo'm fatasasi Karomat Muhammadiyevaning mehmonovozligini keyin ham eslar edik.

Do'stlarga sadog'atli, insonlarga vafodor bo'lgan Zulfiya opa bu samimiy va ko'ngli ochiq kishilarni nomma-nom ko'rab, salom aytishini tayinlardilar. Bir finjon qahvaning qirq yillik xotirasi bor deganlaridek, u kishi bir da'fa suhbatlashgan, tuzini yegan, ko'zi-ko'ziga tushgan insonni kim bo'lmasin unutmaz edilar.

Zulfiya opaga hassos shoirimiz To'ra Sulaymonning ellik yillik yubileyi viloyatida tuzuk-quruq nishonlanmaganda mana shu odamlar u kishini Baxmalga olib kelib, bir hafta bayram qilib, ko'ngillarini olganlarini hikoya qilib beraman va shoir tug'ilgan Aldashman qishlog'iga olib boraman.

Yudorida, buyuk Hamid Olimjon timsolida bahs etganim, insoniylik iste'dodi, odamiylik sha'n-sharafi aslida shudir. Insonga bo'lgan mehr-muhabbat, eng yuksak san'at deganda ham biz shuni anglaymiz.

Faqat insonga, insoniyatga bo'lgan sevgi, sadog'at va mehr kishini yuksaltiradi.

O'zini bilgani o'zingdek bil deydilar. O'zini bilgan, o'zligini topgan kishilargina o'zgalar dardini anglamoqqa hozir bo'ladi va anglab yeta oladilar.

Buning uchun ko'ngil, dard odami bo'lmog' lozim. Hamid Olimjon o'zi fath etgan ona xalqi qalbining sultoni bo'lsa,

Zulfiyabegim barchaning, ayniqsa, oddiy, qo'li kalta, yordamga muhtoj kishilar ko'nglining malikasi edi. U kishining qabuliga kelgan hech bir kishi ishi bitmay, norozi bo'lib ketmas edi.

Boisi, opa haqiqiy, inson kabi inson, yaxshi odam edilar. Heminguey aytinganidek, faqat yaxshi odamlardanгина yaxshi yozuvchi chiqadi.

Hayot deya atalgan ne'mat tug'ilish va o'lim orasidagi ikki qadamlik masofadir. Biz uni tiriklik saodati ham deymiz. Shohu gado birdak uning past-baland yo'llaridan o'tishga mahkum etilgan.

Boshiga Hamid Olimjondek insondan ayrimoq falokati tushgan opa bu fojiaiy voqeadan ikki yil o'tar o'tmas, firqa va sho'roning shafqatsiz hujumiga duchor bo'ladi. Toshmehr mustabid tuzum, notabiiy g'oya, hech kimni ayamas edi. Boshiga tog' kabi musibat tushgan mushi par beva ayol, ona va shoir ham uning zug'umidan chetda qolmadi. Bu siyosat, iste'dodli, yangi gap va fikr aytmoqqa harakat qilganlarni ayovsiz "chekanka" qilib turardi. VKP (b) Markaziy Qo'mitasining 1946-yilning yozida qabul etilgan "Zvezda" va "Leningrad" jurnallari to'g'risida "gi mutloq bir taraflama va asossiz qarorga ko'ra o'sha davrning ikki mashhur adibi Anna Axmatova va Mixail Zoshenko sovet voqeligi tuhnat qilganlikda ayblanib, ayovsiz tanqid ostiga olindi. Zoshenko va Axmatova uyushma a'zolikidan chiqarildi. Bu tayog' O'zbekistonda Zulfiya bilan Sobir Abdulla kabi bir qator ijodkorlar boshida ham sinadi. Markazdagi voqealardan so'ng o'n kun o'tib, "Qizil O'zbekiston" gazetasida "Sharq yulduzi" jurnali to'g'risida "sarlavhali maqola chop etiladi. Bu ma'naviy tajovuz va terroridan so'ng tanqidiy va jiddiy asarlar kamayib, gazeta va jurnallar sahifalarini bachkana, nojiddiy, oldi-qochdi qotaramalar bosib ketadi.

Shu paytda yuzaga kelgan "Konfliktisizlik" oqimi o'n yil chhamasi davom etib, adabiyot va san'at turg'unlikka yuz tutadi.

Hayotidagi eng og'ir sinovdan bukulmay, ezilmay o'tgan, jigargo'shalari Omon va Hukarga ham ota, ham ona bo'la

bilgan, Hamid Olimjondan qolgan mo'tabar yodgorlik, shoirning onasi Komila ayani ham farzandidek ardoqlab qaragan, nashriyotdan oladigan maoshi va uzug-yuluq qalam haqi bilan butun boshli oilani tebratgan shoiraning ayol vujudi erkakka aylangan edi.

U tepayu pastdan keladigan barcha katta-kichik zarbalarga qarshi mardonavor tura bildi. Bu g'alamis va fasodchilar, razil va hasadchilarning bir kun kelib uning yuksak insoniyigi, shon-shuhrati changida qolishlarini bilardi.

Shunday bo'ldi ham. Uning ulus va vatanga xizmati yo'lidagi zahmatlari xalq shoiri unvoni, Davlat, Xalqaro Javoharlal Neru hamda "Nilufar" mukofotlari bilan taqdirlanganda fitnachilar in-iniga kirib ketdi.

Bitir fikrga qo'shilib-qo'shilmaslik, nuqtayi nazar, tanqid va tahlil har zamon bo'lgan va bundan so'ng ham davom etadi. Undan o'zini olib qochgan kishi — o'qiz, benavo kimsadir. Kuchli shaxsiyatlar bag'ri keng, qalbi darvo insonlar o'zgarilarning xato va nuqsonlarini ham zimmlariga oladilar. Yoshlarni, o'zidan keyin kelayotgan avlodni ayaydi, zamoning turi shamollardan qo'riydi, himoya etadi. Ba'zan esa bu "faoliyat" davr taqazosi bilan shaxsiy manfaatlardan, guruhbozlik va mahalliychilikdan kelib chiqib, nomi ne qadar ulug' sanalmasin, supراسi quruq, mukamallikdan yiroq, iste'dodsiz kishilarning, qobiliyatlarini ko'ra olmay qilgan xurujlaridan iborat bo'lgan. Ancha-muncha nomdor kishilarga ham vatandan ko'ra oshqozon afzal ko'ringan.

Tanqid madaniyatining ham axloq odobi, andishayu, tartib qoidasi mavjud bo'lib, haqiqiy maktab va girdi saroy ko'rgan, ko'zi ochiq oydin kishilar buni yaxshi biladilar.

Tanqid qilmoq, fikr bildirmoq, so'z aytmoqning qoidasi, mezon va me'yori buzildimi, u fitnaga aylanadi. Fisiq fasod, fitnayu fujur bolalagan joyda nosog'lom ilmiy, adabiy va ma'naviy muhit paydo bo'ladi. O'tiz yettinchil yil qatag'onlari davridagidek bola otaga, uka akaga ayg'oqchilik qilishdek if'ayri insoniy vaziyat vujudga keladi.

Insomning eng buyuk ixtirosi "so'z" va unga bo'lgan mas'uliyatni Jaloliddin Rumi hazratlari shunday izoh etadilar. "So'zga boqdim, so'zmi deya, so'zlagan odamga boqdim, odammi deya". Demak og'izdan chiqqan har qanday gap ham "so'z" emas.

Xalqimizda esa "Gapni gapir uqqanga, jonni jonga suqqanga, gap gapirib nima qilasan, onasi jumada tuqqanga" degan naql borki, bu "so'z" so'ylamak mas'uliyati neqadar muhim ekanligini ko'rsatuvchi otalar so'zidir.

Boisi "so'z", uning ortida turgan fikr, kishining, kishi ortida turgan ulusning qiyofasi, uning ma'naviy-ma'rifiy darajasining me'zonidir. Dostoyevskiy ta'kidlaganidek, xalqning, uning mavjudligi bilan emas, orzu intilishlarini nimalarga va qanday yo'nalayotgani bilan baholash kerak.

Adolat, haqu haqiqat hamma narsadan ustundir. U, hatto vatanparvarlik, millatparvarlikdan ham oldin keladi. Boisi, adolati bor bo'y-basi bilan anglab yetmagan yoki uni chetlab o'timoqchi bo'lgan har qanday inson asl yurt va ulussevar bo'la olmaydi.

Dono odamda uch hislat namoyon bo'ladi. U eng avvalo, birovlariga bergan maslahatiga o'zi amal qiladi. Atrofidagi kishilarning nuqsonu kamchiliklarga sabr-toqat etadi va hech qachon haqiqatga qarshi bormaydi deganida Tolstoy ham shuni nazarda tutgan bo'lsa kerak deb o'ylayman.

Hech kim tanqiddan tashqarida qolmasligi kerak. Ayniqsa, ijodkorlar. Adabiyot va san'at ahlining undan ibotalanishi, san'atkor sifatida yetilmasligiga yoxud shakllanmay turib, sirishiga olib keladi.

Kishi yolg'izlikda yovuzlashganidek, e'tirozu tanqiddan ustun turgan odam ham borgan sari o'zidan ketib, u yoki bu sohaning hokimi mulog' his eta boshlaydi. Ayniqsa, bunday kishilar insonlar taqdirini hal eta boshlasa bormi? Xudo urdi deyavering. U endi xatti-harakatda chek-chegara bilmaydi. Nuqson va xatolarini chuqurlashtirib, uni jinoyatga aylantirib boraveradi. Ma'naviy jinoyat, ma'naviy terror esa hech bir unsuri bo'yicha jismoniy qatag'ondan farq etmaydi. Va oxir-oqibat ixtirochilarini o'z qilmishlaridan hosil bo'lgan balchiqdan iborat chohga tortib ketadi.

...Ming to'g'qiz yuz o'ttiz yetinchi yillar... Ulusning ko'zi ochiq intellektuallari boshida o'q'g'uvvillab, qilichlar o'ynagan, hibsonalar to'lib-toshib, Sibir o'rmonlarida odamlar tosh qotib, qurbon bo'layotgan ayanchli kezar...

Toshkentda istiqomat qilayotgan Isroilovlar oilasi ham motamda. Oila bir yo'la ikki jigarbandidan ayriladi. Dastlab Xorazm viloyatida rahbar lavozimida ishlayotgan jigargo'shalari Ismoil Isroilovdan judo bo'ladi.

Chingiz Aytmatovning qiblagohi, O'sh viloyati rahbari To'raqul Aytmatov bir yuzu o'ttiz yetti nafar qirg'iz xalqi oydini bilan bir g'isht zavodining o'chog'ida qanday o'tib tashlagan bo'lsa, Isroil va Qodirjon Isroilovlarni ham xuddi shunday qat etadilar.

Bu azob-uqubat, bu dardu alam, bu cheksiz musibatni ko'tara bilmog' uchun Zulfiya Isroilova bo'lish kerak edi.

Agar Qirg'iziston mustaqillika erishmaganida ustoz Aytmatov olasining qayerda va qachon mahv etilganini bilmay o'tib ketar edi.

Bu fojiali voqeani kechasi qo'y bog'ib yurgan bir cho'pon ko'rib qoladi va o'limi oldidan hech kimga so'zlamaslikni tayinlab, qiziga aytdi. Sobiq Ittifoq tarqagandan so'ngina kampir bu voqeani odamlarga aytdi. Umumiy qabrga ko'milgan bir yuz o'ttiz yetti kishining jasadi qoldiqlarini topadilar. Chingiz og'aning taklifi bilan asarlaridagi Anna beyit kabi bu manzilni qirg'iz xalqining shonli, sharaflilari insonlari so'ng makon topadigan Atabeyitga aylantiradilar. Ne qadar alambi va gayg'ulki, sakson yoshga to'lishiga sinnoqli oylar qolganda oddiy shamollash oqibatida hayotdan ko'z yumgan Chingiz Aytmatov ham endi shu yerda. Shahid qiblagohi, padari buzrukorining yonida...

Ikki aka ham hibsga olingan. Mushti par singil Zulfiyaga tilda tuguncha bilan hech bo'lmasa ularning qayerdaligini, hayotligini bilish uchun qamoqxona-qamoqxona tentiraydi. Qayerga bormasin, umidi ilinj mujdasi yo'q. Shu payt kimdir yurim kechasi eshik qoqib, uylariga keladi. O'zini tanitmaydi, qo'lladagi maktubni beribog' g'oyib bo'ladi.

Gazeta parchasiga shunday jumlarlar yozilgan edi: "Biz o'sha joydamiz. Bugundan ertaga nima bo'lishi noma'lum. Zulfiya bilan Hamidjon tinchmi? Ularga tegishmadimi? Diyodor qiyomatga qolgan o'xshaydi. Omonda bo'linglar..."

Haq akajonim-a, o'zi ne ahvoldayu bizni o'ylabdi-ya, deya xatni ko'z yoshi oqayotgan yuziga bosadi Zulfiya.

Bu dahshati, so'z bilan izoh etib bo'lmay holat va fojialarga yuragi qanday dosh bergan, hali-hanuz aqlim yetmaydi der edilar opa juvonnang ketgan qardoshlarini alama eslab.

Biroq Zulfiya opa sevimli akalarning xoklarini topa olmadi. U kishining nozik vujudi, latif qalbi va zarif ko'nglida cheksiz buyuk armon va hasrat yashar edi. Bu jigargo'shalari va sevimli yorining achchiq taqdiri, so'z ila ifodalab bo'lmay og'ir sanchiq og'riq va azob edi.

Ikki ulug' shaxsiyat, Zulfiyabegim va Chingiz Aytmatov taqdiridosh, qismatdosh ijodkor edilar. Ularning bu achchiq yillar hasratini bir-birlariga aytib dardlashganlarining guvohi bo'lganman.

Kuy ham kuygandan chiqadi, kuygan yerda yaxshi o't bitadi deganlaridek, bu azobu iztiroblar har ikki ijodkorni ham hayotga o'zgacha ko'z bilan qarashga, har doim haqu haqiqat yonida turishga o'rgatdi.

Zulfiya opa bu iztiroblarni shunday izoh etadi.

*Hamon e'tiqodim — haqiqat, haqdir,
So'zlayman, yuzimni tutib Ka'bage.*

*Yemira olmaydi o'tkinchi taqdir,
Osuda o'tadi ruhim abadga.*

Abdulla Qodiriy, Abdulhamid Cho'lpon, Usmon Nosir kabi yuzlab oydinlar Stalinoboriya myasorubkasiga tushib, shahid ketadi. Vohid Zohidov va Mirzakalon Ismoiliy kabi yuzlab ziyolilar esa Sibir qarag'ayzorlarida, temir panjaralar ortida azob-uqibatlarga duchor bo'ladi.

Tong otib, kun botib, umrlar yelga sovrilib, behuda o'tayotgan musibatlilar damlar. Baxt ham, musibat ham qo'sha-qo'sha degandek, buning ustiga ustak ikkinchi jahon urushi boshlandi.

O'zbekiston Yozuvchilari uyushmasiga raislik qilayotgan Hamid Olimjon va jamoaga Pushkin, Lermontov kabi rus, Shekspir kabi jahon klassiklari asarlarini o'zbek tilida qayta nashr etish vazifasi topshirildi. Shoir va rahbarning boshi qotadi. Axir bu asarlarni endilikda xalq dushmaniga aylangan uning kechagi do'stlari, hamkasblari tarjima etgandilar. Kimga bernasini ular darajasida tarjima eta olmaydi. O'ylay-o'ylay masalani six ham, kabob ham kuymaydigan usulini topadi.

"Bog'chasaroy fontani" (Usmon Nosir tarjimasi), "Boris Godunov" (Cho'lpon tarjimasi), Shekspir saylamasi (Vohid Zohidov tarjimasi) nashrga tayyorlanib, chop etiladi. Kitoblarning o'ng zarvarlarida tarjimon ismi familiyasi ko'rsatilmagan holda Hamid Olimjon, Zulfiya, Hamid G'ulom tahriri ostida degan yozuv bor edi.

Zakiy kitobxon bu nozik ishrofta asarlarning asl tarjimonlari kimlar ekanligini fahmlagan edi.

"Faqat shu paytda qiyinlab yashayotgan oilalarga qalam haqini yetkazishning imkoni bo'lmagan edi" degan edilar Zulfiya opa iztirobli ohangda.

Xuddi shu paytda To'xtasin Jalolov tayyorlagan ilk "O'zbek adabiyoti Xristomatiyasi" Mirzakalon Ismoiliy tarjima qilgan Lermontovning "Zamonamiz qahramoni" kabi qator asarlar tarjimasiga o'z nomini qo'yib chop etganlar, Maqsud Shayxzodani Sibirga yo'llab-yo'llamay uyini egallab olgan ijodkorlar ham bor ediki, bularnida aytib o'tmoq joizdir. Sharafli, shuuri kishi har qanday og'ir yengil dam va daqiqada millat, el-yurt ko'z o'ngida bir xil qiyofada, haqu adolat tarafida turadi. Unda insonlik imoni va ijodkorlik vijdoni butun ekan, hech qachon katta-kichik tazyiqlarga bo'yin egib, zamon va davronning o'tkinchi epiklariga berilib, aldalmaydi. To'g'ri yo'ldan adashmaydi. Oqni oq, qorani qora deydi.

Goh zavqli, goh g'amgin suhbatimiz davom etar ekan, opa o'sha, boshiga olam g'ami ag'darilgan fojidan so'ng, qirq oltinchi yilgi ruhiv va ma'naviy zug'umdan keyin uzoq muddat qo'llariga qalam ololmaganlarini aytdilar. Abdulla akaning "olti oydir she'r yozmayman, yuragim zada" degan satrlarida jon bor ekanida deymen opani chalg'imoqchi bo'lib. "To'g'ri, Abdulla haq. Buni boshidan kechirgan biladi. Ijodkorning qalbi nozik bo'ladi. Kichik bir narsadan boshi ko'kka yetib, yuragi to'lib-toshib yozsa, shunday kichik bir tazyiqdan astoydil o'ksinadi" dedilar. Men, adolatsizlik va nohaqlik qurboni bo'lgan haqiqiy ijodkor bundan ta'sirlanib, yanada yaxshiroq, kerak bo'lsa kamerada ham yozaveradi deya o'ylashimni aytdim.

Biz opa bilan hamma narsani, hatto siyosat va uning qabariq qirralari haqida ham ochiq, bir-birimizga ishongan holda suhbatlashardik. "Qalb javohiri darz ketganda uning bitishi qiyin bo'lar ekan. Vaqt kerak bo'lar ekan. Undan tashqari qanday jamiyatda yashayotganingizni unutmang. Ilohim boshingizga bunday kunlar tushmasin" dedilar opa hayot tajribalaridan kelib chiqib duo qilarkanlar.

Zamonlar kelib, o'kinch bilan bu dono va zakiy, yuksak fahm-farosati, hech bir katta-kichik narsani e'tibordan chetda qoldirmaydigan butun shaxsning ne qadar haqligiga amin bo'ldim. Odam bolasi shunday, yomon kunlarni ko'rmay, yaxshi kunlarning, yomon odamlarni ko'rmay turib, yaxshilarning qadriga yetmas ekan.

Xalqimizning tom ma'nodagi fidokor shaxsiyatlari va san'atkorlari Hamid Olimjon va Zulfiyabegim imon-e'tiqodlaridan, yuraklarining tub-tubidan kelgan eng oliyanob his-tuyg'u — odamlarga, el-yurtiga bo'lgan cheksiz mehr-muhabbat, sadogatu samimiyyat qanotida bugungi kundagi ardoqli yuksaklikka ko'tarildilar.

Gohida uzoq o'tirib suhbatlashib qolardik. Sig'ilgan damlarida telefon qilib, chaqirardilar. Jizzax, jizzaxlik qarindosh urug'lar, viloyatdagi ijodkorlar haqida so'rab surishtirar, muhokama va munozara etmagan mavzuimiz qolmas edi. "Sizdan bir iltimosim bor" dedilar bir kuni

suhbatimiz nihoyasiga yetganda g'amgin ovoza. Sergak tortib, dardchil va ma'yus ko'zlariga qaradim. "Ko'rishingingizda Sharofjonga aytib, meni Hamid Olimjonning yoniga qo'ysinlar..."

Ikkinchi ham gap-so'zsiz karaxt holda uzoq o'tirib qoldik. Tilimizga hech bir kalima kelmas edi.

Hayotning past-balandliklari toliqtirgan, o'z qismatini ishonib topshirayotgan, o'zlaridan yosh insonning bu suhbatdan ko'p o'tmay qazo-sharobini siqorajagini opa bechora qaydan bilsin.

Opa Hamid Olimjon hayotidan ko'z yumgan ondan boshlab yonida turgan, hayotining eng og'ir kunlarida tirgak bo'lgan insondan, Hamid Olimjonning sadogati shogirdi va halafidan aytilgan edi.

U kishining bu kunlardagi ahvoli ruhiyatini so'ylamoqqa til, yozmoqqa qalam ojizlik qiladi.

Hamid Olimjon bilan Zulfiyaxonim abadiyatga bosh qo'ygan muqaddas manzilda haqlariga duo etib, Qur'oni karim suralarini takrorlayman. Oллоhdan rahmat tilayman.

Ularning yonlarida nimalar bo'layotganini suragandek Oybek domla bolalarniki kabi beozor ko'zlarini sizga tikadilar. So'roqda teran nigohli Abdulla Qahhor, do'stimiz O'ktam Usmonov. Ular ortidan Odil aka, Pirimqul aka ketdilar. Bu insonlarga shogirdlik, halaflik burchini ko'ngilidagidek ado etolmadik...

Tog'lar... Kishi uzoqlashgach ularning ulug'vorligi va buyukligini yanada aniq va yaqqol ko'ra boshlaydi. Ozod aka Sharafiddinov "Sizni sog'indim Zulfiya opa!" deganda ana shu ulug'vorlik, hayotligimizda bir-birimizning qadrimizga yetla bilmaskidek g'ayri milliy, g'ayri vataniy tuyg'ularni his etgan bo'lsa ajab emas. Ayni damda men ham xuddi shu holadaman. Ulusimizga xizmati singan sharafli kishilarimizni, ota-onalarimizni ziyorat etgan kabi mudom yo'qlab turishimiz kerakligini odatdagidek kech anglaymiz va afsus chekamiz. Vaqt esa o'z ishini qilaveradi.

Darvozadan kirishingiz bilan sizni ma'yus va zakiy nigohli Botir Zokirov qarshilaydi...

Bularning barchasi endi kechmishdir. Ular vatanimiz tarixining oltin harflari ila yozilgan zarvarqlariga aylangandir. Zotan, biz tuproqdan yaraiganmiz. Tuproq tomon keturmiz. Yerdan o'zimiz, yolg'izimiz. Ko'proq tomon keturmiz.

Va, vatanga aylanajakimiz! Va tanimizda vatan yashayajakdir! Bu aziz va tabarruk tuproqni tark etarkanman, orqaga o'g'rib vatanga aylanib qolgan qondosh va jondoshlar bilan xayrlashgan bo'laman. Yana beixiyor, nigohim faylasuf, rassom va buyuk san'atkor Botir Zokirovning teran nigohi bilan to'qnashadi. U kishining jurnalimiz tomonidan berilgan "jamiyatimizda, ma'naviy va madaniy hayotimizda qanday jiddiy o'zgarishlarni amalga oshirish lozim deb o'ylaysiz?" degan savolga "Bu jamiyatda biror bir o'zgarishni amalga oshirishni o'ylamoqning o'zi absurd" deya bergan javobini xotirlayman.

Kechmishning "Olg'a, faqat mening orimdan" degan urachilik siyosati ne qadar tomir otmagan bo'lsin, xalqimiz orasida Botir Zokirov kabi sog'lom, teran va to'g'ri fikrlaydigan oydinlar bor edi. Shunday shaxsiyatlari bor xalqigina, xalqdir.

... Sakson ikkinchi yil yozining so'ngida Hulkar opa va (Hamid Olimjon va Zulfiyaxonning qizlari, filolog olim) umr yo'ldoshlari, tarixchi olim (Oллоh rahmat etgan bo'lsin) Omon Oybekovich Toshmuhamedov bilan Hulkar opa orzu qilib yurgan ota yurt sayohatiga chiqdik. Biz qo'shni edik.

Hamid Olimjonning Jizzax shahrining markazidagi, mustaqillikdan so'ng istirohat bog'i va bog' o'rtasiga ko'chirilib, ta'mirlangan muhtasham haykaliga gul qo'yib, ziyorat etdik. Bizning qishloqda, Valoqul tog'ining uylarida yashadik.

Hulkar opa otalari Jizzaxdan Samarqandga qatnab o'qigan ko'chalarda, u kishi kuyilgan ko'm-ko'k vodiya semurg' kabi uchib yurardilar.

O'smardan Baxmalga ketayotganimizda suvi ozaygani uchun Sangzor daryosidan kechib o'tardik.

Saraton chiqqan, tog'lardagi so'ngi qorlar erib, irmoqlar jildirab, daryo suvi ham tortilib qolgan paytlar edi.

— Bu o'sha Sangzor daryosining boshlanishimi? — deya so'radilar Hulkar opa suvning ozligidan hayron bo'lib.

— Ha, bu o'sha Sangzor. Tepa qismi Toshloq deyiladi. Sarbozor degan joyda Zarafshonning bir irmog'i bilan qo'shilib, ulkan daryoga aylanadi, — izoh bergan bo'ldim.

— Uyimizda bu daryo haqida ko'p gapirardi. Nega suvi oz? — so'rashda davom etdilar.

— Tog'lardagi qorlar erib bitdi, Hulkar opa. Yoz bo'yi to'lib-toshib oqqan suvlar endi yo'q, — javob qildim.

Kutlmaganda Hulkar opa sababchi bo'lib, yozilajak she'rining birinchi satri tug'ilgan edi. Va manzilga yetib borganimizga qadar bitik qog'ozga tushdi. Mana o'sha she'r:

*Qorli tog'lar erib bitdi,
Endi suvlar yo'q-yo'q.
Qo'limdagi qung'onginam,
Toshga tegar to'q-to'q.*

*Seni so'rab borganimda,
Opang dedi yo'q-yo'q.
Qaroniqday qaro ko'zlar,
O'q, o'dilar o'q-o'q.*

*Oyqortog'ning darasiga,
Erti tushar qorlar.
Qorli tog'lar sanamiga,
Bo'ldiku-ey zo-orlar.*

*Muhabbatga zo'riqanlar,
Bo'lmashlar xo-orlar.
Sadoqatning sinoviga,
Mayli quring, do-orlar.*

Agar Hamid Olimjon dunyoga yana qaytib kelganida yana o'zimiz o'zining yakkayu yagona, betakror Zulfiyasini izlab topgan bo'lar edi.

Munis va mehribon, mahzun va sevimli Zulfiyabegim esa ko'kdagi yorqin yulduz kabi yonib o'chgan Hamid Olimjonini kutib yashar edi. Ularni bir-birlarisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Darvoqea, sevgi, sadoqat timsoliga aylangan mehri-muhabbat ma'budasi bu kunning kutib yashadi.

Ro'zi mahsharda diydor ko'rishmoq uchun uning huzuriga yo'l oldi...

Hamid Olimjon, ijodi, asarlari kabi xalqimizning ma'naviy qiyofasi, mangu qo'shig'iga aylangan e'tiqoddir.

Mehru oqibat, sadoqat she'rifat malikasi Zulfiyabegim ersa afsonaviy Hamid Olimjonning hech kimga aytmagan so'ngsiz, mangu qo'shig'idir.

Shul muqaddas tuproq, sharafli ulusimiz, ona tilimiz yashar ekan, bu qo'shiqlar abadiy yangrayajakdir!

Siz muhtarim, yuksak didli o'quvchiga taqdim etilayotgan ushbu to'plamni Zulfiya opa alohida diqqat va tamkinlik bilan hozirlab, she'rlarni saralaganlarini bilaman. Yangi she'rlarni o'qib berganlari va maslahatlashib, kitobni tartib etganimizga ham o'ttiz yildan oshibdi.

Kitobdagi she'rlarni va unga nom tanlashni beg'ubor qalbli, bola kabi ko'ngli toza inson hamda olim Hamid Hukar opa bilan maslahatlashdik.

Zulfiya opaning dastxatlari va menga yozgan xatlarini varaqlar ekanman, bu satrlar orasidan u kishining mehri nfasini, samimiy so'zlari va nigohlarini tuygandek bo'laman.

Shunday bitiklardan birini 1979-yil Bokuda, ozar tilida chop etilgan "Tuproqqa sajda" deb nomlangan kitoblarga yozib bergan edilar. Ko'nglimni tog' kabi ko'targan bu samimiy so'zlarni majburiyat, omonat o'laroq qabul etganman va hamon shu fikrdaman.

U kishi bilan uchrashganda, gohida esa bilxossa, ko'ngillarini so'rab va shu ikki og'iz so'zni aytmoq uchun qo'ng'iroq qilib, mehru samimiyatla takrorlar edim.

Zulfiya opa, men sizni yaxshi ko'raman! "Men ham" der edilar opa boshlari ko'kka yetib va ishda bo'lsalar hamon

xonalariga, bog'da bo'lsalar dachalariga taklif etardilar. Uzoq dardlashardik. U kishi sizning ikki og'iz iliq so'zingizu munosabatingizga o'n misl mehru-muhabbat, insoniylik va oliyanoblik bilan javob qaytarardilar.

Bugun, buyuk armon va cheksiz mehru ila yana shu so'zlarni takrorlayman. Zulfiya opa, men sizni yaxshi ko'raman!

Qadri, aziz va munis Zulfiya opa! Bugun bu so'zni Siz va ustoz Hamid Olimjon sevib ardoqlagan, boshiga ko'targan qadim va shavkatli Turon diyori, bu go'zal va betakror yurtning qalbida ezigulik, mehru oqibat, adlu adolat yashagan katta-kichik vatandoshi takrorlamogda.

Zotan siz, xalqimizning har qanday damu daqiqada, davru davronda haqiqiy insoniylik va san'atkorlik or-nomusini iymonu insofla saqlagan, so'z aytmoq mas'uliyatini ulusning qismatu qadri deb bilgan, insonning insonga bo'lgan mehri oqibati va sadoqatining timsoliga aylangan shon-sharafli farzandi, shaxsiyati va ijodkorisizi! Sabru toqat, iroda va matonatning abadiyatga dahldor obidasisizi!

Siz, millatimiz vijdoni, iymon-e'tiqodi va mardona ovozi sanalmish Hamid Olimjondek buyuk inson va mutafakkirning nevgisi, mehru-muhabbat va sadoqatiga sazovor, uning orzu-umidlari sodiq, ilhomu she'rifat mabudasi o'laroq ahdu vafu timsoliga aylangan siymo, sadoqatining abadiy ramzi va malikasi sifatida sizni sevgan xalqimiz ongi, shuuri va qalbida mangu yashayajaksizi!

Zarofatu latofati, nafosat tarovati bilan o'lkamizni ko'zallik, xayru saxovatga to'ldirib bahor kelayotir!

Ulusimizning Siz va Hamid Olimjon kabi bahoriy qalb ogullari, shon-sharafli, ulug' farzandlari va san'atkorlarini ko'rab, so'roqlab, yana bahor kelayotir!

Siz mo'tabar ijodkorlarni qadim Turon yurti, ulusimiz kotirasida ardoqlab, yo'qlab, so'rab-so'roqlamoqdal!

Siz va ulug' ustoz Hamid Olimjon Vatan timsoliga aylangansizi!

Millat borkim, Vatansiz, Vatan borkim, millatsiz o'lmas! Zotan bu aziz tuproqning bag'ri ham bizga Vatanidir!

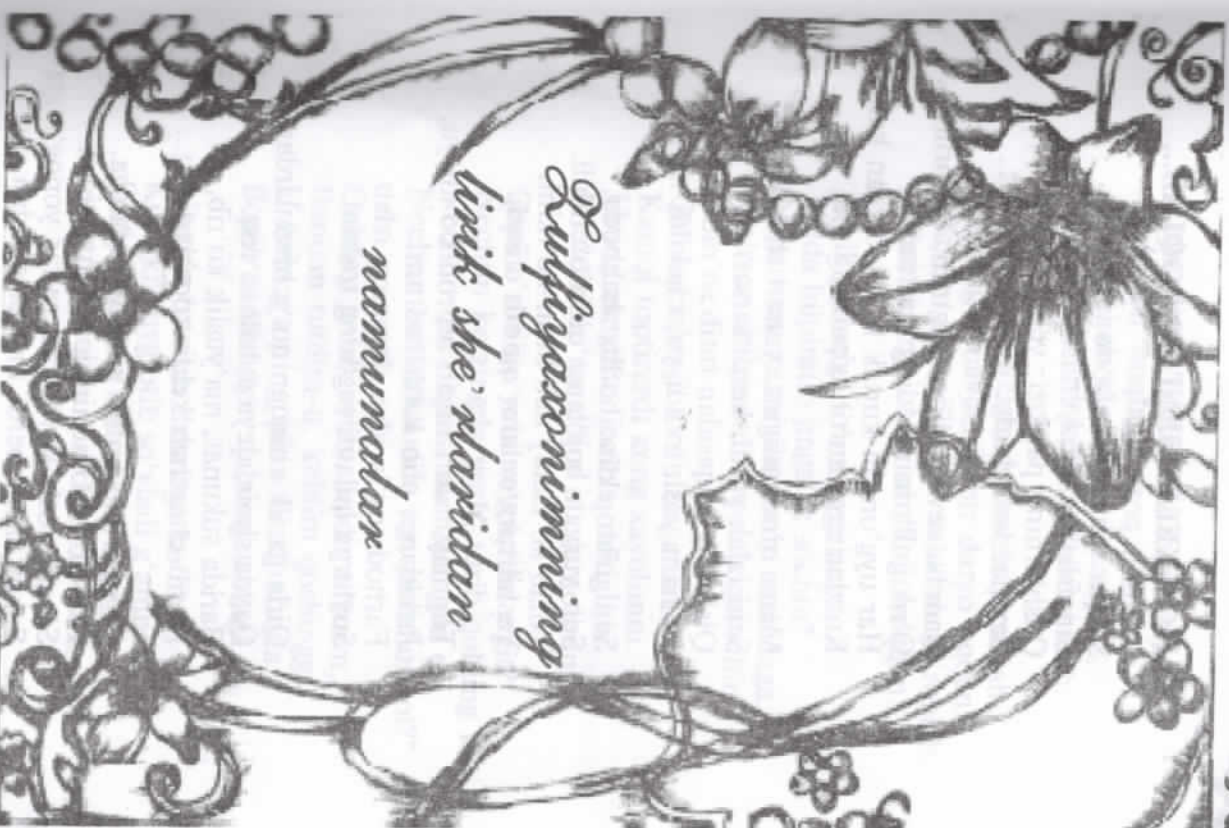
Biz Vatanga aylanajakmiz! Va tanimizda Vatan
yashayjakti! Va yana bahor kelajak, Sizni so'roqlab!
Xuddi buyuk va betakror Hamid Olimjon sog'inib, suyib
so'roqlagan kabi...

Sevgi desam, faqat sen desam,
Sening bilan yashasa qabim,
Sen desamu, butun dunyoning
Sho'rihiga quloq solsam jim.

Quyun kabi aylalar boshim,
Qaraymanu, ko'zim tinadi.
Va jilvangan ko'ngil ko'ngusi
Parcha-parcha bo'lib sinadi.

Shu qarashga bormi nihoya,
Bo'lurmanmi maqsadga vosil?
Toparmanmi bir yangi g'oya,
Bo'larmikan bir murod hosil?

Topilarmi unda bir chora,
Agar meni qurshasa junun:
Bo'lib qolsa sirim oshkora,
Asalar nomini Majnun?

*Lulfiyaxonimning
hikoi she'aridan
namunalar*

BAHOR KELDI SENI SO'ROQLAB...

Salqin saharlarda, bodom gulida,
Binafsa labida, yerlarda bahor.
Qushlarning parvozi, yellarning nozi,
Baxmal vodiylarda, qirlarda bahor...

Qancha sevar eding, bag'rim, bahorni,
O'rik gullarining eding maftuni.
Har uyg'ongan kurtak hayot bergan kabi,
Ko'zlaringga surtib o'parding uni.

Mana qimmatigim, yana bahor kelib,
Seni izlab yurdi, kezdi sarsari.
Qishning yoqasidan tutib so'radi seni,
U ham yosh to'kdi-yu, chekildi nari.

Seni izlar ekan, bo'lib shabboda,
Sen yurgan bog'larni qidirib chiqdi.
Yozib ko'rsatay deb husn-ko'rini,
Yashil qirg'oqlarni qidirib chiqdi.

Topmay, sabri tugab bo'ron bo'ldi-yu,
Jarliklarga olib keldi boshini.
Farhod tog'laridan daraging izlab,
Soylarga quladi tog'ning toshini.

Qirlarga ilk chiqqan qo'ychivonlardan
Qayda shoir, deya ayladi so'roq.
Barida sukunat, ma'yuslik ko'rib,
Horib-charchab keldi, toqatlari toq...

So'ngra jilo bo'lib kirdi yotog'imga,
Hulkar va Omonning o'pdi yuzidan.
Singib yosh kuydirgan za'far yonog'imga
Sekin xabar berdi menga o'zidan.

Lekin yotog'imda seni topolmay,
Qoldi bir nuqtaga uzoq tikilib.
Yana yel bo'ldi-yu kezib sarsari,
Mendan so'ray ketdi qalbimni tilib:

"Qani men kelganda kulib qarshilab,
Qo'shig'i mavjlanib bir daryo oqqan?
"Baxtin bormi" deya, yakkash so'roqlab,
Meni she'rga o'rab suqlanib boqqan?"

O'rik gullariga to'lmaydi nega,
Yelda hilpiratib jingalak sochin?
Nega men kelirgan sho'x nashidaga
Peshvoz chiqmaydi u yozib qulochin?"

Qanday ishqqa to'lib boqardi tongga,
Kamol toptirardi keng xayolimni.
Uning rangdor, jozib qo'shig'ida
Mudom ko'rar edim o'z jamolimni.

Qani o'sha qo'ychi xayolchan yigit?
Nechun ko'zingda yosh, turib qolding lol.
Nechun qora libos, sochlaringda oq,
Nechun bu ko'klamda sen parishonhol?"

Qanday javob aytay, loldir tillarim,
Baridan tutdim-u, keldim qoshingga.
U ham g'aming bilan kezdi aftoda,
Boqib turolmayin qabring toshiga.

Alamda tutoqib daraxtga ko'chdi,
Kurtakni uyg'otib so'yladi g'amnok.
Sening yoding bilan yelib beqaror,
Gullar g'unchasini etdi chok-chok.

Gulu ray'honlarning taraldi atri,
Samoni qopadi mayin bir qo'shiq.
Bu qo'shiq naqadar oshino, yaqin,
Naqadar hayotbaxsh, otashga to'liq.

Bahorga burkangan sen sevgan elda,
Ovozining yangradi jo'shqin, zabardast.
O'lmagan ekansan, jonim, sen hayot,
Men ham hali sensiz olmadim nafas.

Hijroning qalbimda, sozining qo'lingda,
Hayotni kuylayman, chekinar alam.
Tunlar tushimdasan, kunduz yodimda,
Men hayot ekanman, hayotsan sen ham.

PALAK

"Senga maftun bo'lib sevizib qolganim,
Ishqing olovda o'rtanganim rosti.
Sening yoding bilan nafas olganim,
Isming takrorlashga o'rtanganim rosti".

Dedingu, ey yigit, yuzimga boqding,
Sendan uzolmadim men nigohimni,
O'sha go'zal bahor bag'rimni yodding,
Endi o'zing tingla tortgan ohimni!

Qizlar bo'yi yetsa tikardi palak,
Men seni sevdimu oldim qo'limga.
Savatta tovlanar rang-barang ipak,
Bahor nusxa tashlar chizgan gullimga...

Dushman ajal tortib keldi Vatanga,
Bizning sevgimizga tashladi hijron.
Sen ketding yarog'ing olib yelkangga,
Qaytaman, kul, — deding, — yov bitgan zamon.

Sen-la, birga ketdi bahor ham yurak,
Yomon vahimalar oldi hushimni.
Kelgach dilbar xating, xayrli darak,
Umidim o'sdi-yu, tikdim ishimni.

Uni tika berdim kechalar bedor,
Qarshimda surating, tortdim qatimni.
Xayolimda sensan doim, aziz yor,
Ishqing bilan chekdim sevgim xatini.

Yo'zni tamom qilib sen qaytsang g'olib,
Ishqda birga tepgay bizdagi yurak.
Seni qarshilagay quyoshday yonib,
Yo'lingga ko'z tutib men tikkan palak.

Sening dillaringga bergay ul orom,
Sevgim apmug'on bo'lur umrbod.
Mehribon qo'limning san'ati mudom
Sening ro'parangda tursa bas, men shodi!

SEN QAYDASAN, YURAGIM

Qalb bo'lganda yiroqda,
Iroda ekan ojiz..
Do'stlar ham ko'p atrofda,
Ammo men yakka-yolg'iz...

Birdan qalbim keksarib,
Qon ham gochdi yuzimdan.
Sen, sirdoshni axtarib,
Xayol ketar izingdan.

Qayga ketding, yuragim,
Bitdi bardosh va toqat,
Subhatingdir tilagim,
Dilda hasratim qat-qat.

Ko'pdir aytajak so'zim,
O'gitlaringga zormen.
Yig'laysan deb do'stlarim
Ta'na qilar. Netay men?

Sovush bermaydi menga,
Yogib ketganing olov.
Netay, yetmayman senga,
O'rtağa tashlangan g'ov.

Ishqqa maskan yuragim,
Topib ber, deb qistaydi.
Nima qilay, berahim —
Ruhim seni istaydi.

O'RIK GULLAGANDA

"Derazamning oldida bir tup,
O'rik oppoq bo'lib gulladi..
Gulni ko'rib ishqparast qalbim,
Ming aytilgan darddan kuyladi.

Sevgi qurg'ur buncha zo'r ekan,
Hiyron qo'shar ekan harorat.
O'lgudayin mushtoq bo'libman —
Visolingga, yo'q chog'i toqat.

Seni qumsab oqshom chog'ida,
Kirib keldim shu tanish uyga.
Biz bir choqlar yashagan uyda,
Tunab qoldim xayol-la birga.

Buncha issiq, buncha ham shinam,
Yoshlik kechgan torgina shu joy.
Bunda yashar ajib onlardan,
Ishq-la o'tgan tunlardan chiroy.

Har burchagi elitar hushim,
Nagadarlik oshino, yaqin.
Xuddi tunda kamolga yetgan,
Qo'shig'ingda chagnagan chagin.

Bunda hayot – ilhom onlari,
Qalamingdan to'kilgan gavhar.
Gul bo'yini olganda shamol,
Rashkka to'lib to'ngan u ko'zlar.

Sen tugatgach, changqoqlik bilan,
O'qib maftun bo'lganim hayot.
"Qalay degan" bo'lib termulgan,
Ko'zlarining otashi hayot.

Hali hayot, takror o'qirkan,
Zavqqa to'lib yayragan ko'ksim.
Yuzingdagi ulug'vor, mayin,
Bir jahonga arzir tabassum.

Bari hayot, muhabbat kabi,
Hamma yerda ko'rinar izing.
Parrandalar nag'ma kuyida,
Jaranglaydi tovushing, sozing.

Meni o'rab oldi hayajon,
Yana ortdi sevgining kuchi.
Sharq qizarib, chiqmoqda quyosh,
Oltinlandi terakning uchi.

Sen kuylagan o'rik shu kecha,
Burkandi oq – oppoq chechakka.
Men qadrdon xotira bilan,
Jo'nab ketdim uyimga yakka.

SOG'INGANDA

Qancha bo'ldi ko'rmaganimga,
Ey qalbimning dilbari shoir!
Qancha bo'ldi birga o'tirib,
So'zlashmadik dillarga doir.

Di-ehi, dilim unutib bo'lmas
Ishq qo'shig'i yoqilgan kitob.
Xayol xiyol chertib o'tdimi—
Topib ber deb qiladi xitob.

Ikkinizga ma'lum bir qudrat
Yillar o'ta senga tortadi.
Unutayin deymanu, faqat
Dilda uning o'ti ortadi.

Ham tabiat, ham do'st, ham raqib—
Barchasini qoldirib dog'da,
Ko'rishsagu yana tirlisa,
O'sha o'lgan bo'sa dudog'da.

Yuragimning shohi deb seni,
Mayli, bu gal o'zim tiz cho'ksam.
Huzuringda baxtdan tebranib,
Ishq va sog'inch yoshini to'ksam.

FONTAN OLDIDA

Go'zal ogshom,
Oy, yulduz suzar,
Chiroqlardan olib nurini.
Salqin bog'da,
Fontan yonida
Ikki yosh qalb so'zlar sevgini.

Fontan shodlik kabi qaynaydi,
Sochiladi gavhar donalar.
Naqadar soz,
Baxtiyor zamon,
Muhabbatga yotdir nolalar,

Oy ham bo'ldi,
Yangi tong otdi,
Hamma yoqqa nur sochdi quyosh.
Sevgi to'la,
Shod yurak bilan
Dastgohiga ketdi ikki yosh...

TINGLA, BULBUL

Bulbul sayrar, irmoq kuyilar, o'ynar yel,
Hamma yoqqa nur to'lganga o'xshaydi.
Shirin kuyga to'lib ketdi ma'sum dil,
Sevgi unga yor bo'lganga o'xshaydi.

-To'xta, bulbul, men kuylayin, jon bulbul,
Sen tinglagin qalbindagi torimini.
Bahor desam, rashk qilmasin chaman gul,
Yuraginga kirib olgan yorimni.

Men yor sevdim, ishq o'radi uyimni,
Erka diling to'lginiga quloq sol.
Sen biyronsan, lekin mening kuyimning—
Ko'rkli bo'lgan sadqatdan saboq ol...

O'G'LIM, SIRA BO'LMAYDI URUSH

To'lisharmi o'lkada bahor,
Quyosh kezar osmon ko'ksida.
Qaldirg'ochlar qanotni qoqar,
Undan soya labi ustida.

Mana, o'g'lim labi ustida
Qaldirg'ochning mayin qanoti.
O'spirnim toza ko'ksida,
Kunda oshar yangi his toti.

Bo'yi oshib ketib bo'yimdan,
Bosa olar ko'ksiga boshim.
Sevgim qurib bergan uyimda,
O'sdi mening katta yo'ldoshim.

Yurak to'la shodlik, mehr, baxt,
Uning ko'zlariga boqaman.
Nigohiday tiniq va yorqin
Orzu to'liqida oqaman.

Orzulari qalbimga ziyinat,
Hayotidir ko'zim qorasi.
O'kinaman, ba'zida faqat,
Yonida yo'q uning otasi.

Urush! Noming o'chsin jahonda,
Hamon bitmas sen solgan alam.
Sen tufayli ko'p xonadonda,
Ota nomli buyuk shodlik kam.

Yulding ota demak baxtini,
Juda murg'ak go'daklarimdan.
Yaxshi ham bor shunday Vatanim,
Dalda bo'ldi yuraklarimga.

Ota bo'lib soldim men yo'lga,
Ota bo'lib mehrimga oldim.
Mana, yurtga o'g'il o'stirgan
Bir davlatmand boy bo'lib qoldim.

Qancha ishonch, umid baxsh etar,
Ham vatanga, ham menga bu dil.
Qoya kabi yonimdan chiqib,
Suyan, — deydi, — kiftimga dadil.

Men onaman, mening yuragim
Farzandlarim quvonchiga kon.
Dil orziqar, ba'zan tilagim
Vahimalar o'ragan zamon.

Yo'q, urushning nomi ham o'chsin,
Mening o'g'lim kerak hayotga.
Istamayman, uning dudlari,
Qo'nsin labi uzra qanotga.

Bas, bas ezgu onalar qalbi,
Yashay olsin bexavf, baxt bilan.
Mehnatimiz, g'azab sevgimiz
Tinchlik deydi butun xalq bilan.

Ko'krak suti va mehnat bilan,
Biz jahonga berganmiz turmush.
Ona qalbi oyoqqa tursa,
O'g'lim sira bo'lmaydi urush.

RASHK

O'ltiribman daryo bo'yida,
Yuragimda rashk bilan havas.
Daryo oqib borar... qo'ynida
Quyosh nuri, bahorgi nafas.

Yo'q, rashkimni qo'zg'atgan bumasi!
Chunki, men ham xalq dengizida las!
Bahor nafasini ham sezaman.
Daryo oqib yotar izida,
Men istasam jahon kezaman.

Lim-lim suvdan uzolmayman ko'z,
To'liqlarda tirik hayajon.
Quyosh million va million yulduz
Bo'lib unga sochilgan marjon...

Tepasida uchar gala qush,
Arg'imchog'in daryoga solib.
Tog' yellari urib o'tar to'sh,
Salqinidan shaharga olib.

Yo'q, rashkimni qo'zg'atgan bumasi!
Ishq va hijron olovlaridan
Omon chiqqan qaynoq dilim bor,
Men quyoshli el farzandiman,
Baxtimanki, yoniq nafas yor.

Nigoh ketar to'liqlar bilan,
Sohillarga suq bilan qarab.
Qo'lda ketmon, bir chol daryodan
Bog'iga suv ochadi yayrab.

Kumush sochday yoyilar suv ham,
Quyiladi tuproq qo'yniga.
Mening qalbim rashk bo'lib shu dam
Osiladi suvning bo'yniga.

Hovuch-hovuch ichadi qizcha,
Serob bo'lib ketar tashna lab.
She'rim o'qib bir hovuch suvcha
Bahra olarmikan biron qalb?-

Shu rashk meni qiynar bu nafas!..

O'QUVCHIMGA

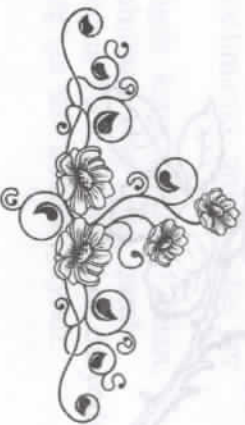
Yurak nihol olov qo'ynida
Yonar, kular, yashnardi shaydo.
Orzu, hisning sof o'yinida,
Ilk she'rlarim bo'lardi paydo.

She'ring murg'ak, lekin diling soz,
Nafasingda, dedingiz, o't bor.
Yonib kuylash shoirlikka xos,
O'sgin, sovish bilmagin zinhor.

Bu otashni bag'rindan olib,
Vodiyarga, gullarga berdim.
To'quvchini qo'shiqqa solib,
Quriq yerlar bag'riga kirdim.

Ishq haqiqat qudrati go'yo
Mening bilan tebraldi qalam.
Qo'shiqlarim bilmay g'ash, riyo,
Oshkor kuldin, oshkor chekdin g'am.

Dili shoir hassos bir elga,
Farzandligim naql etar burchim.
Xalq qalbiday bir go'zal she'rga
Yetarmikan hech qachon kuchim...

MEN CHIZOLMAGAN SURAT

Men yo'ldaman, timmagur yurak,
Yangi shodlik, qo'shiqqa changqoq.
Hamma yerni ko'rmog'im kerak,
Go'yo menga hamma yer mushtoq.

Oshloqlarni kezdin, borlig'im
Jarangli dam sehriga maftun,
Vatandosh, sen baxtiyorligim,
Sensiz na ko'y, na hayot butun.

Qahramonni chaqirdim, yondan
Tovush berdi kolxozchi ayol.
Yellar yuvgan yuzida ilhom—
Men yozajak kuydan barkamol.

Oftob olgan durra, chang etik,
Dala, quyosh sahovati bu!
Ko'zi o'ta boqqan qalb yetuk
Zamon o'zi! Tashvish ham suluvi!

Nurlanadi dag'al barmoqlar,
Ko'zlarida jon olar qo'shiq,
Qonidagi yangi irmoqlar
Zamzamasin chizishga rang yo'q!

Jasoratning bayoni qay rang,
Donolikning belgisi qay so'z,
Subhatida she'r o'qiganday
Yuksalaman men ham izma-iz.

O'z baxtiday vazmin bu zotda
Parpirovchi qanot ko'raman.
Hayot o'zi, o'zi hayotida,
Men hayotni chizmak bo'laman.
Men chizaman... non, sevgi, mehnat,
Do'stday aziz ayol suratini.
Shu kamtarin, shu ulug' san'at—
Mening yurtim, mening shuhratim.

OKEANDA

Okean, kema, qardosh, do'st,
Xurmollarda maymunlar.
Ofob suvda ming-ming ko'z,
Nurdan ravshan ko'ngillar.

Tabiat etgan sehr,
Qutulmoqqa yo'q darmon.
Davrada qo'shiq, mehr,
Kimdandir sachrar gumon.

Ilhom kuy boshda yalov,
To'liqlarlarda tabassum.
Sen, Vatan o'g'li, darrov,
Nedan cho'chib qolding jim?

Kulgu qochdi yuzingdan,
Gumonga bo'ldingmi qul?
Gumon mening izimdan
Qolmas, bo'libmanki tul.

Bil, u uying, bolangdan
Olib menga bermaydi.
Bu muhabbat yo'limas,
Dil u kuyga kirmaydi.

Sen, gumon, okeanday quch,
To'liqin bo'lib ot meni.
Tanamda qirg'oqdek kuch,
Yengib chiqaman seni.

Borligimcha qolaman,
Marhumim saqlab omon.
Dillardan joy olaman,
O'zin kemisin gumon!

KO'KCHATOV

Ko'kchatov tavsifin qozoqdan so'rang,
Mening qalbim ko'chib, qamashdi ko'zim.
Nur makri, suv aksi, ishqday moviyrang—
Tabiat quliga aylandim shu zum.

Bu ham kam, yurakka chang solib oshkor,
Bu yer go'zalligin chiqdi shoiri.
"Ko'zgu kerak bo'lsa Oynako'ini ol,
Bunda sen ko'rmagan husning bor", — dedi.

Shu Oynako'lingning toshi bo'lay men,
"Raqqosa Qayin"lar ichra yo'qolay.
Etakdan, ki prikdan, sochdan tort, keyin
Men o'tli sehringni qo'shiqqa solay!

Bu yerning tog'idan zamonga boqqan,
Mening ikki ko'zim naq bir juft jayron.
Mehrim qaynoq yelday yoyilib ketgan—
Ufqni sig'dirsam, siz bo'lmang hayron.

Har so'qmoq chorlaydi qo'shiq yo'liday,
Endi qalb kulday tinch, qilmas zamzama.
Archalarning nurga cho'ziq qo'liday,
Tashna dil har bargdan qilib kuy tama—

Sahro quyoshiday yonadi lov-lov,
So'zlar alangada qolar pishgali,
Men bogib turaman tiyrak, beayov
O'tdan omon chiqib dilga tushgali.

Bunda har dil bogar burgut siyoqli,
Tog'day arslonto'shu buloqday tiniq.
Sukuti vulqonday, olov qahqahli,
Kuyi tubsiz orom, ilk ishqday yoniq.

Ho'plam qimizingning jannatday kayfi
Ming bitta bahorni yodimga soldi.
Qay qiyog, lolangning siladi kafi,
Manglaydan umrimning izi yo'qoldi.

Oppog qiz o'toving dilginamga xush,
Do'mbirang onamday shirin allalar.
Tanti do'st, mashinang bir kun ketsin bo'sh,
Yo u ko'lga tashla — yursin parlar.

Olib ketma, yashil jannat qo'ynidan,
Oliy dasturxonga ming qatla uzur.
Saxiylik shohisan, bu bokira yer
Munis nafasidan olaylik huzur.

Mezbon oginimiz tog'day turar tik,
Qiyiq ko'zlarida mayin qat'iyat,
— Mushoira kutar ovulda! — ketdik,
She'riyatga she'rxon hokimdir faqat.

Dil tashlab, dil olib men tushdim yo'lga,
Burgut siyoqlida tiniq ashk qoldi.
Qalbim nigohlari yetmagan kuyga,
Yuragimni tirnab ajib rashk qoldi...

BULUT O'YINI

Men bulutni sevmaganman,
Qolmaganman to'rida.
Hech ajabmas ozsam dindan
Qozoq Eshik ko'lida.

Pag'a bulut izlarini
Ushlab ko'rmagandim hech.
Bunda qolsam yuzlarimni
Yuvar emish tong va kech.

Harir ro'mol bo'lib mayin,
O'ralarmish bo'yimiga.
Tutqazarmish samo nayin,
Yel qanotin kuyimga.

Quyosh nurin hovuchida,
Ichirarmish chanasam.
Kiygizarmish kamalakdan
Kanzul tikib begasam...

Men bogaman yorqin, kibor,
Bulut kezar sarsarak.
U goh tug'yon qilgan xayol,
Goh yel chuyatgan ipak.

Ko'z oldimda atrofimda,
Kezar to'sib yer husnini.
Lablarimda, peshonaimda,
Sezaman muz nafasini.

Ko'lda suzar gayqisimon,
Kurtak uzra piyoda.
Yer sig'dirmas, quvar osmon,
Qaror topmas qiyoda.

Ko'k yetimi, pag'a bulut,
O'yiningda san'at yo'q.
Sehring agar bo'lsa unut,
Ko'k beg'ubor, tuproq to'q.

Quyosh, yulduz ruxsorini
To'smaysan ko'zimizdan,
Sen tark etsang sehring borin,
Delqonsan o'zimizda.

Men qolmayman quchog'ingda,
Sen izimdan tushasan.
Mening O'qina' tuprog'ida
Donusuv bo'lib jo'shasan.

Bu tuproqda yo'q yatima,
Sarsari yo'q!
Yog'ib tush!
Men qaytaman yerga — elga,
Kelguningcha xayr, xush!...

DARAXT

Bir daraxt turardi yo'l chekkasida,
Shamol urar edi uni muttasil.
Avval ko'k, so'ng za'lar-xazon tusida,
Ko'rkini yo'qoldi... hamon urar yel.

Qurg'adi, bukeyaydi kurashda tanho,
Zilol qonlaridan qolmadi zarra.
Shamol, shamol savab qo'ymadi ammo,
Ildiz-la yiqildi oxir bir zarbdan.

Endi yel bo'shliqda kezar darbadar,
Tanho qurbonining qaqshashin izlab...
Bilaman, daraxtday qulasam agar
Mening hayot bog'im qolmas huvillab.

O'Y L A R ...

Yillarmi bu — shoshib, shoshirgan,
Ulkan ulush orgada qolmish.
Yo boy bergan baxtin yashirin,
Yo'llar meni shu ko'yga solmish?

Yo men quchib yetmagan hayot,
Ona kabi eslatar burchim.
Serob qilmay bitgan bir buloq
Kabi birdi yo qallda kuchim?

Igna bilan men qazib quduq,
O'sha chashma — ko'zni ochaman.
Kor qilmasa qalbimdagi o't,
Sochim yoyqib uchqun sochaman.

Otam boshi misol oq tog'dan,
Otqin suvdan yulaman qudrat.
Bu kun kanalga zor tuproqdan,
Tashnalikni olaman pudrat.

Zangor ko'kni birdan sipqarib,
Yerni kunga tutaman kaftida.
Oyga fazo ilmin sig'dirib,
Nevaramdek olaman kiftga.

Xalq taqdirin bir jilg'asiday
Har insondan tilayman bahra.
Suv unutgan qum zarrasiday,
Umrin sochib, o'kinmay qatra—

Havo kesib, charchagan qushday,
Qo'nib, ko'chib, kezgum Vatanim
Va mehnatdan naq i pakqurday,
To'xtamasman, tinmasa qalbim...

BIR SAF OLCHA

Bir saf olcha gulda — naq qator gulxan,
Oq o't-la yonganda — tong husni uchar.
Ertalab bogaman: chirmab oq nurga,
Shaffof quyosh o'zi ardog'li ko'char.

Kunduzi ko'raman: harir ro'molli,
Tuy libosli safi — bir ufq, kelin.
Komsomol to'yimi, har shod ruxsorti,
Ko'zguga oqarni oshiqib, sekin?

Oqshom el tarqalib, oqganda quyosh,
Oq oltin karvoni bo'lib ko'rinur.
Gul, kelin, oq oltin — nazdimda yo'ldosh,
Bir lavha hayotdir — ziyinat, non, umr...

OQSHOM

Dala. Bitdi ishli oddiy kun,
Ovoz to'la sukut muallaq.
Bulut tarab to'q quyosh yuzin,
Atlas argog'iday ol shafaq.

Xuddi kunning burch yumushiday,
Tarqalishar ro'zg'or boshlari.
Qanoatlangan bahor qushiday,
Qayga shoshsin sevgi yoshlari?

Po'lat izday ariq labida,
Xuddi inoq o'sgan juft nihol —
Yigit va qiz. Qoni, qalbida
Tyg'yon sirdan men ochmayman fol.

Damlar, oqshom kabi shoshirmang,
Sevishganlar qolsin bir palla.
Yellar, siz dil sirin sochirmang,
Bir dam uxla, vafodor dala!...

So'nib bitmay husni to'lgan kun,
Hilol chiqdi shargda ufqqa.
Shunday: tinmay dilda o't, to'lg'in,
Baxt tilaymiz yangi qo'shiqqa!...

EMISH

Emish: shuhrat o'rab kentik qismatim,
Ko'zlardan uzoqda sirqirab oqar.
Qalbdan qo'rg'oshinday yotib hasratim,
Ko'zlarim jahonga baxtiyor bogar.

Emish: hayot menga ayol baxtidan
To'liq kosasini ko'rmapi loy'iq.
Lekin qalbim to'kkan she'r shuhratidan
Baxti ayol dermish meni xaloyiq...

Tanda qurg'oshin-la yurganlar ozmi?

U jangechi tanida, ayol dilida
Qariyb chorak asr zanglamay yotar,
Baxting ming jilosin bergan elida.
Har bir jon jahonga tole yor bogar.

Limmo-lim qismatiga bo'lmaganlar yor,
Kentiklik hasratin bilarmi dardin!
Qalbni bezab ketgan ishda zo'r baxt bor,
Yurak unutarini oltin damlarin?

Ayol baxti!

Menday ayol baxtiga
Taqdir malikani ko'rganmi loy'iq?
Xalq mehrida, yorman el shuhratiga,
Baxti ayol desa haqli xaloyiq...

TUN

O'zga yurtida buncha qorong'u,
Uzun buncha tun?
Yulduz qator chirog'lar yog'du
To'kinasmi men-chun?

"Haytli kech" tilab mezbonlar
Ketar yo'lliga,
Topshirishib meni serardog'
Xonam qo'lliga.

Shu xonada tunash ham burchim,
Yol yurtida tanho,
Lekin mudom buyuk tayanchim,
Yurtim naq ziyo—

O'rar meni yorqin og'ushday,
Qopong'u tunda.
Uyasida sayragan qushday,
Yozaman shunda.

Yozganimni ming sirga to'liq,
Yot tun o'qirmi?
O'z tilida sho'x yoki so'niq
Qo'shiq to'qirmi?

O'qiy bersin, hammasi aniq
Satrlarimda.
Chunki shunday muhabbat yoniq
Tomirlarimda.

BOG'BON

Bog'bon gulzorida,
Bor dunyo unut,
Qo'lida gulqaychi.
Tesha belbog'da,
Daraxt bor,
Bulturgi xas,
Bu yilgi o't.

Kapalak, yel, quyosh,
Qurt ham bor bog'da.
Biri ozuq gulga,
Biri husn.
Biri atir berar,
Boshqa biri — rang.
Biri kemiradi hayot tomirin.
Bog'bon biridan shod.

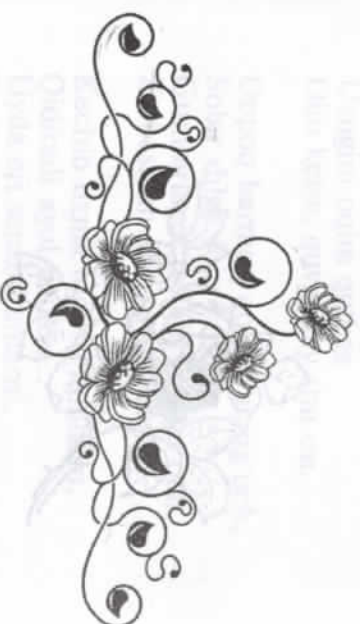
Biridan tajang,
Tesha bilan patak ildizni qirg'di,
Qurt, chiqitdan forig' etdi tuproqni.
Haykaltarosh didi.

Cho'ng ota mehri,
Bilan oraladi qayta gulgog'ni.
Oraladi...
Keyin ochilgan guldin.

Tanlab-tanlab qirg'di serzavq, serayov.
Uzoq-yaqin tutib gildi tomosha.
Gul yoqut, nuqra, dur — yonar naq olov...
Bog'bon supa uzra qiyig'in yozib.

Bir og'ush chamanni taraldi asta.
Ko'rdi. Tanlamadan noyobin olib,
Kelinga tutguday gildi guldasta.
Chog'i, keksa hassos mehnatidan shod.

Bog'dan chiqdi.
Yurish — raqs tushgan misol.
Mehnat mehri, san'at va gulzorining
Tuhfasi tutganga kelmagay malol.

BALKI

Ko'zingda chaqmogga o'xshash o'tli nam,
Rangning siniqishi, lab titrashi sir.
Balki, hisni bo'g'ib, irodangga jim
Yolvorasan, ko'ch ber, bo'lmay deb asir?

Ko'mib yubormogchi sen gul yoshliging,
U — faqat yashnashga qodir tabiat.
Balki, baxt bekasi atagan kishing—
Ruhi ham istamas xazoning bevaqt?

Bilasan, daraxtni sindirar bo'ron,
Nihol bo'lsa, yana o'sar gurkirab.
Balki, yo'q ta'nalar, andisha, gumon,
Baxtga haqing yutar, diling zirqirab?

Yarim taqdir go'yo sinig ko'zgumish,
Hayot taqozosi baxt bekamlikdir.
Balki, to'qqiz guling bilmasdan so'lish,
Pok hisning amriga kirmak kerakdir?

KO'ZLARI SUZUK

To'lg'in aro yayrardi ayol,
Tushib ketdi dengizga uzuk.
Dovul kabi bosib ming xayol,
Tahlikada ko'zlari suzuk.

Baliq kabi muzlab tanasi,
Tubni tintgan ko'zlar jiqqa yosh.
Emish: erin to'ng'ich hadyasi,
Sevgi ramzi, emish, unda tosh.

Mana ko'z-ko'z qilgani hayot,
Erka baxti sirtildi qo'ldan.
Qarab turib oldirar, nahot,
Sevgi shunday botar to'lg'inda?

Tubda, uzuk uzra ming to'lg'in
Tosh, qumlar-la o'ynar beparvo.
Ayol sevgi ramziga tutqun
Yalt etgan tosh, chig'anoq go'yo —

Uzuk bo'lib tortadi tubga,
Chag'alayday sho'ng'iydi juvon...
Uzugini oqim qutbga
Olib ketisa, quvguday shu on.

Oppoq barmoq qolib yalang'och,
Solar dilga foje vahima.
Gumbirlaydi to'lg'in baxtga och,
Zarbasidan go'yo tan qiyma —

Kechib tizma tog' to'lg'inlarin,
Qidiradi ayol uzukni...
Uyda eri sanab kunlarni,
Sog'imadi ko'zi suzukni...

MUHAMMAD – BU...

O'zin olov kuchidan quyosh,
Xabar berib chiqar osmonga,
Va nuridan quyosh-la teng yosh,
Borliq to'lar yangi kamolga.

Muhabbat ham... qadimgi otash.
Dilga tushib yangi o't yoqar.
Halovating, tinching ko'rib g'ash,
Birdan borin shu o'tga otar.

Sen qidirib topmading uni,
Yo'llariga qo'ymading tuzoq.
Band etmaydi hech kimning husni,
O'zi chiroq bo'ladi biroq—

Axtarganga topilmas gavhar,
Jar solishni yoqtirmas hassos.
Cho'l guliday chidamlilarga,
Sadovatli, soflikka meros.

Hech kim bilmas unga qay so'qmoq,
Muyulishda duch kelar odam.
Bahorning qay gulidan kutmoq—
Yo qish bilan kelib u hamdam.

Muz jisimidan harorat olib,
Seni yoqib qilar tomosha?
Dovul ichra girdobda qolib,
Uchsang mumkin fazolar osha.

Shu damgacha o'ragan atrof,
Qudrat, ko'rki solar hayratga.
Qalb zaiiflik, qo'rqqolikka yot,
Aylanasan ezgu g'ayratga.

Va istaysan sen ham yargirab,
Shu hayotga bo'lsang yarashiq.
Jahon ichra bir seni tanlab.
Izing, yo'ling bo'lib g'oldi ishq.

Ishchi bo'lsang butun zavodni
Ko'tarishga qodir sezasan.
Dehqon bo'lsang dala, uvatni
Kuyga solib, tolmay kezasan.

Sevgi nomli ajib boylikday,
Senga aziz gul, tikan, kun, tun.
Ruhingdagi erkato'ylikdan
Yengil ko'char har qanday mushkul.

Sen tok emas — ikki torli soz,
Birovga jon sening hayoting.
Qo'sh qanot-la qilasan parvoz,
Boshqa tanda bitta qanoting.

Ikki qanot orasida goh
Dengiz yotib, tog'lar cho'kadi.
Masofa hech! Sen juft, yonma-yon,
Hisni na tog', na suv to'sadi.

Qosh-ko'zdan ham yaqinroq, so'qmoq
Ko'rsang dengiz uzra muallaq,
Suzmasliging sen unutibq,
Tashlanasan va bo'lmaysan g'arq.

Bo'ronlarning ustidan yurib,
Guldurakka solasan chaqin.
Kamalakdan nur ko'prik qurib,
Visolini qilasan yaqin.

Mushkul baxtni yayrab, ardoqlab,
Muqaddasday tutasan qo'lda.
Yuz yil sevib, bo'lsang ham serob,
Sen tashnasan suzsang ham ko'lda.

Afsus, taqdir saxiyimas har vaqt,
Hammagami mangu baxt jig'a?
Xiyonat yo hijrondan karaxt
To'lg'anasan misli o't jilg'a.

Qalbga xuddi bolg'a tushganday
Tongga, tunga kirasan tikka:
O'tda titrab, yonasan muzda,
Urinasan dunyoga sig'may,
O'xshab qafasdagi kaklikka.

Yonib o'zi, o't tushgan uydan
Farzandini qutqargan misol,
Tashlanasan himoyasiga.
Yo baxtisan, yo baxting zavol.

Yo sen sevgan kishi qalbi muz,
Sukutida o'ting yutilur.
Sen yonmaktan topasan huzur,
Sabring burda-burda so'kilur.

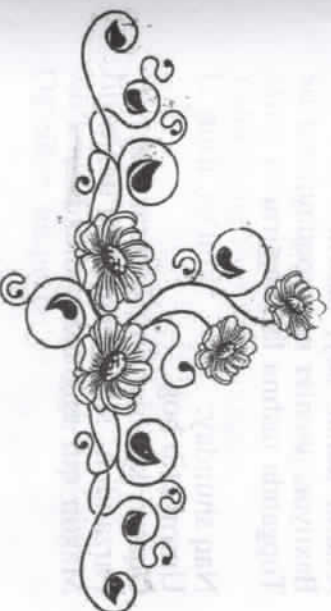
Olashzada yurakning ko'zi,
Yo'qliklardan oladi topib,
Sevgiga yot so'zlarning bari,
Uchar ishqing o'tida qolib.

Hosil uzra yoqgan do'l kabi
Yog'ar ba'zan boshga malomat.
Ishq-chi, bahor gilyohi kabi,
Avj oladi, topar kamolot.

Mushkul sevgi ko'targan tog'dan
Sen bogasan mag'rur burgutday,
Ozor, riy o qolar oyoqda,
Tunga tashlab ketilgan tushday.

Sening ishqqa oshno yuraging,
Alangaga urar tuyg'usin.
Sevgi, shodlik, iztirob dardi
O'lguningcha davlat va husn.

Shunday sevgi — Mushkul saodat,
Tabiatning nodir tuhfası.
U betakror, beteng, beodat,
Bir umrga kifoya fasl...

SHALOIA

Mehnat bergan oltin shodlikday,
Otilib toshadi shalola.
Shovqini ilhomdan yoritqday,
Yurakda ko'tarar tarona.

Qaynaydi o'zligin yo'qotib,
To'zitar osmonga kumush chang.
Qirg'oqqa to'liqindan tosh otib,
Go'yo u erk uchun qilar jang.

Borliqni tutadi gulduros,
Hammani chulg'aydi ezgulik.
Qishdan muz olganday o'ch, qasos
Hayotbaxsh kuch bo'lib kezugdek.

Bu kuchga tang qolib oftob,
Tashlaydi kamalak yoyini.
Qulaydi shalola sershitob,
Axtarib kanal-u soyini.

Yugurar yashinday, chaqmoqday,
Axtarar kanal, soy, nahri,
Baxtiyor, yoyilar qaymoqday,
Topganda tashna lab bag'irni.

Naq shunday:
Umri etib bog',
Oqasan kuy-nahrim, ko'krakdan,
Farzandim, she'rginam, bor tezroq,
Makon qur eng toza yurakda...

SHABBODA

Shabboda men seni ko'rmayman,
Qo'linga tutmayman,
Jamoling ne taxlit, so'rmayman,
Javobing ko'lmayman.

Tanimni siypagan qo'lingni,
Qo'lga bir olmadi.
Bemisol muloyim kulgingni,
Qo'shig'ga solmadim.

Minnatsiz oroming misli jon,
Tasalli sezaman.
Tavsifing tasvirlay deb har on,
Rang izlab kezaman.

Sen nahot raqqosa parvozi,
Yo qushning havasi?
Sen nahot kurtakning ovozi,
Yo maysa nafasi?

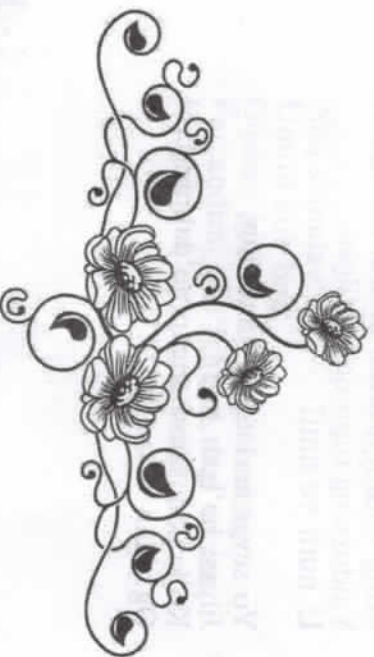
Suylarning quyoshga cho'zilgan,
Ming harir qo'limi?
Yulduzning tuproqqa intilgan,
U nuri yo'limi?

Yo sevgi nurlatgan yurakning,
Jilvasi bo'lgan kuy?
Ko'krakka tamshangan go'dakning,
Og'zidan anqir bo'y?

Yo pag'a bulutning bebardosh,
Uzilgan etagi,
Yo keksa bahorning mudom yosh
Sehri ertagi?

Yaproqni o'ynatib o'tgan kuch
Senmasmi, shabboda?
G'uncha lab ochmasmi sen-la duch
Eng ezgu asnoda?

Chirmab ol, kel, butun jussamni,
Eng saxiy, keng quchoq!
Surating chizmagan esam-da,
Qalbimda ochding bog'!

O'ZIMGA

Nega jimib golding, xasta mung'ayib,
O'zingni urasan yakkash to'shakka.
Nega, kelib-kelib endi, naq g'arib,
Kurashda yengmoqchi bo'lasan yakka?

Qani zukko xislat — iroda, g'ypyp,
Do'l, bo'ron, hijronlar o'ta kulgan kuch.
Qani o't bulog'i, ko'zingdagi nur,
Ziqlik, xafaqonlik qaydan keldi duch?

Yillar o'tgan bo'lsa, undan nariga,
Kimda muqim qolmish o'n sakkiz yoshi.
Katta taqdiringda o'tgan kunlarga
Takror zeb bergaydir hayot naqoshi.

Uzoq yo'lda kim ham qolmaydi tolib,
Bir dam do'st qatida hordiq chiqargin.
Mehringga cho'zilgan dil bo'lsa olib,
Eng yorqin yo'llarga solib yuborin.

Kel, kuysiz yurakka qo'shiq bag'ishlab,
Kulgisiz lablarga o'rgat tabassum.
Baxting soch, dard bo'lsa tishingga tishlab,
Yenga olsang yengu bo'lma hech taslim.

Faqat seni toshday tortgan kunjakdan,
Qalamingga muhtoj dunyoga otul.
E hakim! Davo top toshdan, chechakdan
Xudomi, tabiat barin et xijil.

Bor vujudi hayot, iltijo bu jon,
Sendan ishlariga tilaydi umr.
Atommi, jonvormi yo bo'm-bo'sh osmon
Changalidan unga bir shifo undir...

Sen o'zing jim yotma, bu keng dunyoda
Hali ko'rar shodlik, qilar ishing ko'p.
Qit'adan qit'aga kezding piyoda,
Xotirang qudug'in qazish kerak xo'p.

Demak yashash kerak, lanjilni unut,
Daryo kabi uyg'oq hayotga otil.
Eng nodir qo'shig'ing zar bardan tut,
U menda! — deb chorlar oldda qancha yil.

OYDINDA

Charx to'lganda oy ko'kda
Bog'chada bo'lganmisiz?
Nim moviy shula kaftda
Dunyoni ko'rganmisiz?

Jilib-jilmas to'lin oy,
Butut xayolday yengil,
Oy anhorda qulun toy,
Gilosda shig'il-shig'il.

Yaxlit oynaday bo'lib,
Hovuzga yoyilgan u.
Egilsam — tubdan to'lib,
O'zim chiqdim ro'baro'.

Atrofim to'la saf-saf,
Ming-ming yulduz ora man.
Barin sidirg'a chayqab,
Yerga sudrab boraman.

Yerda novda, gul, barglar —
Aksi kashta singari.
Sel unutgan ko'lmaklar
Misi oying singani—

Yonadi parcha-parcha...
Shabnam naq yel sochgan cho'g',
Har nurda shodlik qancha,
Har soya sirga to'lig'.

Sayhonlar naq nur maydon,
Uyquda barcha tovush.
Inida uxlar nodon,
Latofatni sezmas qush.

O'zinga tashlayman ko'z:
Ko'ksim, qo'limda shula.
Osmonga tutaman yuz,
Yel silar yog'du qo'l-la.

Eh, umr yarmin yutib,
O'igan tunlardami ayb?
Endi bu ko'rkni tutib,
Kunduzga bermasam hayf!

* * *

"To'rga tashrif" ... deysiz, joy ne gap,
Yurak, fikr, mehr oldida,
Bilasiz-ku, dillar dil talab,
Yurtlar oshar diydor dardida.

Do'st nigohda ko'rsam o'zimni,
Malikaday to'rda sezaman.
Bir oftob silab ko'zimni,
Baxtlar vodiysida kezaman.

Ilifoti dillar taftidan,
Ilhom qaynar misoli buloq.
She'riyatning yorqin taxtida,
Ko'rinishdan baxt bormi zo'rroq?

SOG'INIB

Shu kunlarda bahorga zorman,
Navjuvonlik o'i tanda yo'q.
Ko'z singari za'far ruxsorman,
Mevalar ham shoxlardan uzug.

Shu kunlarda bahorga zorman,
Tan-xastalik ezadi ruhim.
Tanho emas, qatorda borman,
Yana neni izlaydi sugim?

Shu kunlarda bahorga zorman,
Shaffof, yorqin kuy tilar ko'ngul,
Yaxshiyamki, qalanga yorman,
So'zlab turar bor dilimni ul.

Shu kunlarda bahorga zorman,
O'z bahorim kabi bemisol,
Bahor qaytmas, yonuvchi qorman,
Yo no'noq qo'l butagan nihol.

Shu kunlarda bahorga zorman...

MENING TONGIM

Ona tuproq oromda yotar,
Olib tungi rizqu qudratini;
Mening tongim qalbimda olar,
O'ydan, ko'zdan haydab zulmatni.

Tundan tongni uzib olaman,
Katta bo'lsin deb ishi kunim.
Qog'oz uzra sahar yoyaman,
Bag'ishlayman umriga qo'nim.

Oy goldirgan momiq izlarni,
Ko'chiraman she'rim satriga.
Istimovchi sho'x yulduzlarni
Payvandlayman yerning taffiga.

Olov chehra qizlar qatida
Baxt to'qishga beraman farmon.
Toki yashab inson vaqtida,
Quyoshga tilk, boqsin bizsimon.

Mening tongim boshlanar tundand,
Kuzataman g'uncha kulishin.
Tog' ortida boshlanar kundand
Yaproqlarda shabnam so'nishin.

Sivnaday oq tong uyg'onishi
Husniga yo'q kunduzda qiyos.
Sahar bedor, qushning xonishi,
Ajib shodlik, yoniq ehtiros.

Qay uydadir yig'ladi go'dak,
— Ber, onasi, xushbuy ko'krakni!
Unga temir qanoqlar kerak,
Tark etmak-chun bu tor yo'rgakni!

Uzoq-yaqin derazalarda
Birin-кетин yonadi chiroq.
Shoshqin qadam, kuy, pardalarda
Yangi tongga kiradi tuproq.

Tundan yulgan tongim:
Goh bir she'r,
Goh o'qilgan bir kitob bo'lar,
Goh umrning o'tigan behosil
Sahifasiga bo'm-bo'sh bob bulur...

HAYKAL

Bu yerda shoirga qo'yildi haykal,
Inson zakovati, aqli, mehri bu!
Kexsa tabiatga berilgan sayqal,
She'riyat qudrati, san'at sehi bu.

Boq, deb, quyosh, yulduz, tog', dalalarga,
O'lim yiqitganini ko'tardi xalqi.
Endi men ham farzand, nevaralarga,
Ko'rsata olaman tog'dek tik qaddin.

Ana, yuzda ilhom, qo'lida qog'oz,
Hozir vodiy kezib qo'shiq bitguday,
So'zlariga qayta bergancha parvoz,
Hayot-chun ta'zimni doston etguday.

Assalom! Ayl, kimga boshimni egay,
Kimlarning qo'lini surtay ko'zinga?!
Chorak asr o'ta kelib tirkday,
Boqib turganing-chun so'lg'in yuzimga.

Qancha bizga seni qo'ymasdan yaqin,
O'rtamizda yotgan hijron toshini—
Olib tashlab: seni go'yo bir chaqin,
Go'yo non, go'yo suv, she'rday, yorqin
Durdan ko'tardilar aziz boshingni.

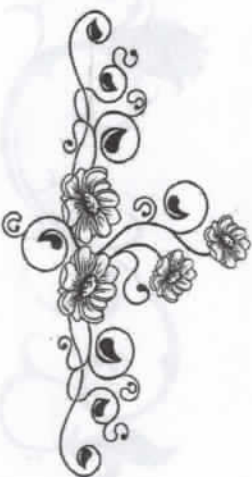
Bir ulkan qalbdaysan, mard, alp siyoqli,
Yillar qaritmapti, hamon ko'rkam, yosh,
Qancha ko'rmaganing tirik hayotni
Yozib har yurakka solguday quyosh.

Bu — kaftda ko'targan yashnagan tuproq,
Sening nomingdagi kolxoz atalur.
Bunda she'rday mehnat talab har chanoq,
Har kun yangi shodlik, baxt yaratilur.

Sen bunda mehmonmas, aziz farzandsan,
Safarbar sur'atga tirik emakdosh,
Qancha jild va qancha minglab varaqdan
Chiqib, ter to'kasan — dehqonga yo'l dosh.

Seni bir ko'rmagan, eshitmagan ham
Bunda sensiz shonin etmaydi bayon,
Shuhratni o'ylamay, tebrangan qalam,
Avlodga xizmatdan qolmas hech qachon.

Mag'rur ko'tariding boshogday o'sib,
Sen bilan safimiz yana zich, azim.
Mangulik-chun taqdir, she'rinni tutib,
Xalqingga va senga qilaman ta'zim.

XUSUMAT

Uyqu o'mrab olib tuproqni,
Tanho hokim bo'lib yuritdi.
Lekin ko'zimdagi chiroqni
O'chirolmay zaif turibdi.

Ishga solib butun hunarin,
Hamma yogqa sochdi sukunat.
Barcha tovush, barcha nurlarin,
Barcha keki, barcha xusumat—

Zulmatini ustimga o'yib,
Bardoshimga boqadi hayron.
Ko'rpalarni bigizday o'yib,
Men etaman qurganin vayron.

U bir o'zi qilar tomosha,
Kunduzlardan yashirganimini,
Goh alamim ki priklar osla
Qo'rg'oshinday toshirganimini...

SUQ

O'tgan kunlarimga kelar suq, havasim,
U — mening quyoshday yoshligim.
O'tgan tunlarimga kelar suq, havasim,
U — oydin shodlik, beboshligim.

Dumbullik, jamol ham, bokira xayol ham,
O'ktamlik, erkalik, jasorat.
Sevgidan maslik ham, hijrondan behol dam,
G'afaldan vayronlik, qanoat.

Dolg'ali tuyg'ular olovli to'lgimi,
Xilvatlab yetaklab yurganda,
Qoningning, qalbingning baxtiyor shovqini
Aqlingni kishanlab turganda;

O'tobni xiralab, quyoshday kulgan on,
O'ylagan edikmi, jahonni?
Endi-chi, uy, ishing, shodliging bor jahon,
Bahorday ne yogar bu qonni?

NECHUK TA'NA

Ey sen, bahoriga kuz bo'lgur yiroq,
Nechun ta'na ajin haqida?
Axir, cho'lmas hosil o'rigan tuproq,
Ajin — jo'yak hosil tagida.

Ajin mung, zor emas, emas nur, qo'shiq,
Yalpi to'yda o'tmaydi umr.
Zotan, fast bilan hech ishimiz yo'q,
Zaturini kashf etadi dil.

Sen o'zing farzandin husnin asiri,
Betogatsan ko'rmasang kunda,
Shudir ajinini sezmaslik siri,
Tarang jamol qizda, o'g'ilda.

Ajining muncha tez urug'laydi deb,
Erkatoyi, qilma sen ta'na.
Bu — dadil qadamli avlodidan zeb,
Bu — ajdoddan durday an'ana.

O'G'IRLAMANG QALAMIM BIR KUN

"O'g'irlayman qalaming bir kun!"
Hazlingiz ko'chirdi jonim,
Naq yaroqsiz qolarday begun,
Sirqiradi tole, imonim.

O'g'irlamang qalamim bir kun,
Meni etmang sog'ov ya cho'loq,
Taqqinchog'im, anjonim to'kin,
Bari qo'lga, ko'zga yaqinroq
Yetar, olmang qalamim bir kun.

Men Hofzday ulashmayman yurt!
Iste'dodim, qabim sizlarga.
Yaxshi nomim, baxt-sevinchim but,
Barchasini beray qizlarga.

Yuragimdan uzayin parcha
Va keltirib sham deb tutayin.
Xohish, kohish, izmingiz barcha,
Barchasini ko'zga surtayin—
O'g'irlamang qalamim bir kun.

Gar paxtadan to'lmasa reja
Sochlarimni berayin qo'shib,
Sizga orom bermasa kecha,
Oling mendan! Men bedor jo'shib.

Baxingizni olay qalamga,
Ochib beray sizga qalbingiz.
Shuhratini yoyay olamga
Mehnatining, sevgi, kashfingiz,
O'g'rlamang qalamim bir kun!

Qalam-la men to'qiyman qo'shiq,
U — insonga, elga xizmatim.
Burchin bekam ado etgan yo'q,
Qarzim uzar ikki farzandim.

Farzand mehri va qalamimni,
Xudo haqqi, qo'ying o'zinga.
Usiz qolsam, o'ldi deb mani,
Sekin parda torting yuzingga...

O'g'irlamang qalamim bir kun...

ORZUGA AYB YO'Q...

Shu kunlarda qalb qo'shiqqa zor,
Kunda bita yozaman she'r...
Ma yusi ham, yorgini ham bor
Tuproq, hayot, yurak bu axir!

Yozganda-ku unutmam, ko'r-kar,
Faqat qaliga solaman quloq: r-kar,
Buzib, yasab, misoli zargar,
Borin to'kib... nuqta qo'yibodq,

Bir tinglovchi qolaman izlab
Va orqaga tortar yuragim.
Uyg'otibmi, chortabmi, bo'zlab,
Topib, fikring kelar so'ragim...

XOTIRA SATRLARI

Bari unutilar, unutilar to'ylar,
Ko'kda bulutlardan go'yo belanchak yasab
Seni atlagan sevinchlar ba'zan.

Maqsad yo'lidagi zahmat unutilar,
Ishongan kishingdan kelgan solqinlik,
Hatto o'tgan yoshlik,
O'tgan umr chiqar xotirdan.
Lekin sevgi unutilmas, unutilmas o'lim,
Unutilmas uying vayron bo'lgani—
Qolar dilda dog'day mangu sirqirab!
Unutilmas seni vayronalikkdan,
Taqdiring zarbidan, hayronalikkdan
Mehrbon bir qo'lining suyab olgani,
Naq visol damiday qolar yargirab.

Unutilmas dardni eslash ham og'ir:
Toshkent ko'chasidan sudraldim u kun,
Mudhish manzaradan og'rib nigohim,
Qulagan o'ylarday parchalandi dil,
Qonimni tezlatdi yashirgan ohim.
Har yogda faryoddan og'ir bir sukut
Oyog'ingdan chiqqan solqin bir mushdan —
Kechagi osoyish hayot to'kilmish.

Sevinch, orzularga,
Ishq, tashvishlarga,
Nugsonga va shonga—
Xullas, insonga
Panoh chok-chokidan shu tong so'kilmish.

Mash'um guldirashni eshitaman go'yo,
Go'yo yer ostidan ulkan musibat
Chiqib tortguday bor jonni oyog'in.
Tinglayman: kiyikday sergak onalarning,
Rangi-quti o'chib ota bag'riga
Biqingan go'daklarning unsiz so'rog'in.

Sergak sukunatdan men garang va lol,
Qon urishim isyon, nafasim faryod,
Nazarim kezuvi alanga bo'lib,
Yig'lab, suzib yurar vayronalikka.
Menim ko'hna, behad qadrdon shahrim,
Ajdod, avlodimga daxtsiz mahrim
Farzandlari qoldi hayronalikka.

Unutilmas hech vaqt vayronalikkdan,
Seni girdoblidan hayronalikkdan
Mehrbon bir qo'lining suyab olgani,
Sening muzlayozgan majruh joningga,
Halokatda qolgan ruh, imoningga
Qayta hayot berib ofob solgani.
Shahrim ko'chasida kezaman bukun.
Tog'lardan to'kilgan shaloladay tik,
Nurga to'lgan uylar sehlrar nigoh,
Sevinchu alamga,
Mehnat va shonga,
Tug'ilish, o'limga,
Ishqu imonga
Vatan, baxt atalmish nuri bir panoh.
U tong, yer bag'ridan chiqqan falokat
Uzra ko'kdan tunda tushmadi bu baxt.
Boshingga qor emas, musibat yog'sa
Suyovching bo'lmasa mushkul rostdash qad.

Butun o'lka keldi bizni suyashga,
Shahrimizning ochiq eshiklaridan.
Quyoshday beminat, chaqinday tezkor,
Ko'hna shahrimizda: hech qulamasga,
Na yillar, na seldan hech nuramasga
Mehrday, sadoqat yo'g'irmasidan
Uylar qurdi Do'stlik nomli Binokor.
Davrimiz ko'ziday ko'kka intilgan
Yuksak binolarning son-sanog'ini
Bilmam, ko'zga shula urar unga qararsam.
Taqdiriga kirib toshkentliklarning
Ahil oilaning farzandlariday
Saf-saf turishadi yelkadosh, qardosh
Sadoqatda ichib, bir-biriga qasam.

Uylar qo'shiq kabi yorqin, xayoday baland,
Son ming derazadan sachragan nurni
Yulduzday ilaman hovuchim kuyib,
Hali buncha duru yoqut va qahraboni,
Na qizim, kelinim, na nabirang
Ipga tizmagandim bir shodlik tuyib.
Volga, Dneprday, Vaxshday, Amuday
Yangi ko'chalarga yotgan yulduzlar aro
Xuddi ertakdagi malikalaray
Men kechib o'taman oqshom, tunlari.
Bilaman, bu nurlar, bu to'kilgan yulduz,
Shu uylarda boqiy orom, baxt ko'zi.

Toshkentliklar endi quyosh va dildan
Haykalga qo'yajak tashakkur so'zin.
Toshkent ko'chasida kezanman,
Qalbim, ko'ksim yavatadi ajib bir qudrat,
Metinlab qo'yilgan yellarning mehri.
Bizga va kelajak toshkentliklarga
Yulduzlarni sochgan buyuk munajjim
Do'stlik me'moring qiladi zikrin.

SENSIZ

Mana bir umrni yashadim sensiz,
Qaytmas shodliklarning qaytishin kutib.
Tobuting boshida cho'kkanimda tiz,
Farzandlar ko'tardi qo'lmdan tutib.

Shundan beri tikman. Har nega qalqon,
Baxtga, bahorga ham, qishga, qayg'uga.
Birov azasida yig'layman qon-qon,
To'yida yavayiman o'xshab ohuga.

Lekin qolganimda qalbim-la tanho,
Tuyg'ular zoriga solganda quloq.
O'zni zaif, changqoq sezganda goho,
Alamdand beraman javobsiz so'roq:
Tirik ekan nega tashlab ketmading?

Mendan nafisroqning husniga oshiq,
Mendan yoniqrog'i tortmadi sani,
Endi nigohingga bor jannat ochiq,
Seni mainun etib bir yer go'zali
Nega, meni tashlab ketavermading?

Tirik ayrilishning dog'i og'irmish,
Xo'rlik kemirarmish umrni chaynabi!
Bu — mudhish egovga berardim turish,
Ketsang ham menga jon tuyg'ungdan aynab...

Bilardim, qaydadir olasan nafas,
Murakkab bu dunyo sen-chun ham tirik.
Senga yot — noshudlik, tund ruhlik, qafas,
Bugungi qadaming kechadan yirik,
Nega, nega meni tashlab ketmading?

Bilaman, rashk meni etardi halok,
Afzal ko'rganingni qar'ab o'tardim.
Izindan yurmasdim soyaday g'amnok,
Lekin ishq haqgila mag'rur ko'tardim.

Hayolda men uchun qolarding tirik,
Qalaming mujdasin ko'tardim mustohq...

* * *

Ma'yus taqdiringga yashab men sherik,
Mushkul bo'lavo'r shodlik yaratmoq.
Nega tirik ekan tashlab ketmading,
Tashlab ketmasang-da, boshlab ketmading?!

MUSHOIRA

Go'zal tuproq uzra quyildi oqshom,
Kunduz olar dam,
Jo'shqin mushoira etadi davom,
Do'stim, kel sen ham!

Bunda uzogdagi do'st bo'lar yaqin,
San'at mahoratning maktabi bunda.
O'fiya, so'z, misra bahslari qizg'in,
Yuraklar davraga kiradi bunda.

Qay di chamani boy, jozib nafasi,
Kimning fikri o'tkir, teran, bokira?
Bu gurning — shoirlar musobaqasi —
Sharq she'riy chamani, bu — mushoira!

Hind tuprog'i uzra qo'yilib oqshom,
Kunduz olar dam,
Jo'shqin mushoira etadi davom,
Do'stlar bo'lib jam.

Yuraklar jo'r ekan, ovoz hamohang,
Zarra ehtiyoy yo'q multasham zalga.
Bu she'r bog'iga go'zal, rang-barang —
Qo'shiq solib kelgan har shoir dilga.

Nil qudratin jo'shib kuylar bir shoir.
O'zgasi Gang misol qilar zamzama.
Faqat mango nusxa ajoyib chodir
Bu go'zal davraga ajib boshpana.

Bengal ko'rfaziday ko'k edi oqshom,
Atrolda tabiat olardi nafas.
Rafiq-barang chiroqlar shulasi beson —
Osmion ko'zlarida etar edi aks.

Salqin sohillarda esgan shabboda
Goh olib keldi gullar bo'yini.
Goh hindu qiz kuyin, goh yaqin bog'da—
Sayragan anvoyi qushlar kuyini.

Lekin hokim edi davrada ilhom
Va jasur qalam.
Jo'shqin mushoira etardi davom,
Do'stlar bo'lib jam.

O'zbek supasiday sahnada gilam,
Chiroqda yonardi go'yo kamalak.
Mehru muhabbatin ko'rardi baham
Haqiqat va nurga intilgan yurak.

Sahnaga chiqardi si'po va vazmin,
Chinor ham, nihol ham she'r chamanidan.
Keksa-yosh olayu farzandday yaqin
Yonma-yon do'stlikning bu bayramida!

Sharqning ham buzilmas odatlari bor,
Hindlar udumiga qilamiz amal.
Chordona guramiz mehmon va mezbon
Kamalakrang gilam uzra bemalol.

Poygakda yechilgan xil-xil poyafzal,
Mening nazarimda o'zi bir dunyo.
Har biri o'zida mehnat va go'zal—
Eli tuprog'ini keltirgan go'yo.

Ajib Hindistonning mohir, mirishkor
Kosibin san'atin qilib namoyish—
Hindlar sandallari tizilgan qator.
(Sandal daraxtidan yasalgan emish).

Juda soz! Albatta kiyib birini,
Safarga do'stlar-la men ham chiqaman.
Har qo'lga tutqazib xalqim mehrini,
Buyuk Hindistonni yayov kezaman!

Xitoyning bejirim, Bag'dodning puxta
Oyoq kiyimlari turar yonma-yon.
Qatayman, Seylon bor va boshqa jiftida
Eron kosibining san'ati ayon.

Mo'g'ulcha etiklar Panjob kashiga
Ertak so'zlaganday egilib turar...
Ko'zlar quvonadi inson ishiga,
Shod etar tuprog'u mehnat va hunar.

So'ngra tevarakka sezdirmay sekin,
Men ham o'z tuflimga tashladim ko'zim.
Yomon emas, Ahmad, mohir, kamtarin
Vatandosh, ishingga olqish o'qidim.

Bilaman, sening ham bunda do'sting bor,
Balki Bombeyda u, balki Kashmirda.
Qayerda bo'lmasin xuddi sen misol,
Yashaydi davrada yangragan she'rdal!

Chodir ichi gavjum, ko'zlar muntazir,
Mikrofon oldida davra sohibi:
Kumushday sochida jilvalanar nuf,
Ko'zida yoshlikning so'nmas yolgini.

Nelarni ko'rmadi bu ko'zlar? Yurtida
Ko'z yoshi daryoday oqganin eslar,
Iroda va umid toblanib o'tda,
Qari haqsizlikni yoqqanin eslar.

Endi Hindistoni ustida ofob,
Shuning-chun yosh, dadli, munavvar bogar.
Bizni she'r bahisiga qiladi xitob,
Qo'shiq yuraklardan daryoday oqar.

Go'zal tarjimondir zangori oqshom,
Har yurak hamdam.
Bizning mushoira etadi davom,
Do'stim, kel sen ham!

Mana, musiqaday, sevgiday mayin,
Davraga kiradi Panjob bulbuli.
Nafis satrlari yonig o'ldayin,
Jasur jaranglaydi onalik dilli.

She'r o'qiydi Nepal, Vyetnam, Xitoy,
Rus, tojik, o'qiydi she'rini sarbast.
Qora alangaday sogolli singhlar,
Qordan oq libosi bengallar, hindlar,

Zavqidan tebranib naq to'liqinli soy,
Tinglardi hayajon og'ushida mast.
Qo'shiq-chi?

Goh kurash.

Goh qiz sevgisi,

Goh ko'kdan non kutib ko'r bo'lgan nigoh,
Goh go'dak kulgisi, goh banan isi.

Surmali ko'zlarning nozi bo'lib goh,
Goh bo'g'i haqiqat, dod, hayqirig'i,
Gohi yulduz kabi yiroq, yorqin baxt.
Qullikka sanchilgan g'azabning tig'i,
Goh erk tantanasi bergan adolat—
Osiyo, Afrika kartasi bo'lib,
Hayot alamiga, baxtiga to'lib,
Kirib kelar edi dildan dillarga.

Ellar misralarni dillardan yulib—
Milton yo'llar bilan butun ellarga
Ketardi go'yo bir samimiy sayyoh,
Yolg'in qanotida do'stlik va mehr.
Go'yo sharqliklarning baxtiga guvoh,
G'arbni chorlar edi davraga she'r.

Ey latif, fusunkor hind oqshomlari,
Ne sehr bor edi zangor qo'yiningda?
Tinglovchi va shoir hayajonlari
Bir ulkan qalb bo'lib lepar to'liqinda.

Yangi kuy, yangi o'y olib shoirlar,
Davraga kelardi, kelardi hamon.
Dillarni payvandlar edi satrlar.
Do'stlik, qardoshlikning ko'prigisimon.

Yoru birodarning mehriga serob.
Yurakday davramiz borar kengayib.
Jafokash qoniga solib ofob,
Ko'zida qalbning oqligi yonib—

Afrika farzandi o'qiydi she'r,
Irmogday quyilar tinchlik so'zlari.
Orom og'ushiga kirgan bo'lar yer,
Yorqinroq chagnaydi ko'k yulduzlari.

Sen ermak emassan, sen non, sen orom,
Orzu pokiza.
Sen Hayot! Hayotini kuyla sen mudom,
Ey, mushoira!

Sen chorla, ovozing eshitisin jahon!
She'rning urib turgan yuragi bo'lib,
Hayotning eng ajib kuyiga to'lib,
Davramizga kirsin ishchi va dehqon—
Hayot san'atkori eng oddiy inson.

Balki u she'r yozib, o'qimagan ham,
Ibodning lazzati dardi begona.
Kurashi — qalbida qaynagan ilhom,
Kitobi — erkka ishq, orzu va g'oya.

Mayli, o'rin olsin bu shonli safdan,
Shoirlar kuyiga bo'lsin hamovoz.
Mehnat-la yaratgan saodat, baxtdan—
Naql etgan misralar keng qilsin parvoz.

Hayot go'zalligi she'riyatining
Yoniq nafasiga to'lsin bu jahon.
Havfdan xalos bo'lgan bashariyatning
Qo'shig'in to'qisin ozod, tinch inson.

Davramiz mehrga to'liq bir olam,
Do'stlar bari jam,
Buyuk mushoira etadi davom,
Kelingiz, siz ham!

UZOQLARDA BIR QUSH SAYRAYDI

Yerlarda qor, atrofda havo,
Chirsillab qotgan.
Derazalar oyirasi navo
Tolarin tortgan.

Tun etagin sudrab ulgurmay,
Sayray boshlar qush.
Dumbulginam, qishga bo'ysunmay,
Qo'shiq ko'rding tush?

Ilk ilhomning qand otashlarin
Sezib tomirida,
Oding sevgi, sog'inch toshlarin
Togat, sabrga?

Qor qahriga ko'tarib isyon,
Chiqding tong mahal.
Bunda ham bor qishdan zerikkan jon
Bahorga mahтал.

Bahor suvi tark etgan tanda
Yugurdi qo'shiq.
Chehrasiga erish ohangda
Kuylay ketdi sho'x.

Olovli his bo'lib shirin dard,
Tudi bortlig'in.
Navro'zda kuy, yangi baxt qat-qat
Rizvi bortlig'in.

Yana esga solding, sayroq qush,
Sayrab tong mahal.
Axir unga toleyi yozmish
Kuylashni azal...

YANA BUGUN BAHORGA ZORMAN

Yana bugun bahorga zorman,
O'z bahorim kabi shoshqaloq.
Yana bugun bahorga zorman,
Kutaverib dil bo'ldi qadoq.

Kel, tuproqni muz qobig'iga
Olgan qishni bir go'rga hayda!
Kutmoq etdi intihosiga
Kuy nish urar qalb nomli nayda.

Kuymi, g'ammi, orommi, azob,
Ne bo'lsa ham to'lg'og'i og'ir.
Qalbdan,
Tandan yulib bob-bob,
Kim bo'lsa ham tug'adi oxir.

Bahor — qo'shiq, tavalhud fasli,
Bunda senga chunon ham zor bor.
Eng beozor tuyg'ular nasli—
She'rilarimga bir doya darkor.

Kel, dildiroq qalbmimi to'shab,
Bo'g'in-bo'g'inimga olayin.
Faqat o'tinch:
Nur,
Shodlik qo'shib,
Yo'rgaklab ol, mung bo'lsa nayim.

SH A F A Q

Shafaq nuri go'zal, deydilar,
Men shafaqqa keldim yuzma-yuz.
Jilvalari zarjal, deydilar...
Tong misoli tindirmaydi ko'z.

Shafaq nuri olis, deydilar,
Qo'l uzatsam tutar qo'limdan...
Haroratdan xolis, deydilar,
Otash o'sar mening yo'limdan.

Shafaq umri qisqa, deydilar,
Cho'kkan jonday botar ufqqa,
Qoldirgani g'ussa, deydilar...
Mening jonim to'la qo'shiqqa.

Yurak zaif, idrok hukmdor
O'tgan yo'lga boqaman loqayd:
Qancha toshloq, jar, tepa, gulzor
O'tilganin bilimabman ko'p payt.

Faqat bitta o'kinch: qalamga
O'tgan kunlar o'tkazar hukm.
Chap berganday ko'p lazzat menga,
O'tgan qolib iqbolga yurgum...

BIR DASTA GUL KELITIRDI QIZLAR

Oydin Sobirova

Bir dasta gul keltirdi qizlar, im qnot
Keksalarning tushiday latif.

Bir dasta gul keltirdi qizlar, im qnot
Tongday oppoq, qondayin haqiq, oq

Bir dasta gul keltirdi qizlar, o'zlar
Orasiga bir she'r yashirib.

Gulni qo'ydim guldonga, im qnot
Hislar

Ming tomirinda quyun toshirib, loq
To'ldiqniga quyosh tushadi...

O'ynog dil-la o'qiyman she'r; qnot
Dil tubida bo'ron ko'chadi.

Men zilzila kaffidagi yer, qnot
Misol...

Butun borligim vayron, o'zlar ispat
O'almagan burchdan xijlman: qnot
Shodligingiz nedan bir jahon, qnot
Nedan Sizga shuncha azizman?

Nedan shuncha muhabbat, ardoq,
Fikr etmabman taniq erkangiz!
Bari ekan:

Siz intilgan tog',
Bugundan oq, dilbar ertangiz...

HAYOT BU

Hayot bu!

Insonga kutishdir odat, az so
Ertaning bugundan jozibasi zo'r, qnot
Tuyukda kutganday chagnoq saodat,
Kelajak har kimga ko'rinar huzur.

Oshiqma, oshiqma oromgal

Zotan!

Baxti buyukliging — betinchligingda.

G'alfilda, karaxi bir o'lgan umrdan
Nafatda o'rangan azob shirin-da...

BEDORLIK

Uyqu qay cho'lga ketdi,
Menga meros etib tun.
Tun kayfimni tund etdi,
Dardimga tamom yot kun.

O, tun, sen menga yovsan,
Oz saxiy bo'lding menga.
Lekin beso'z, asovsan,
Har kuni duchman senga.

Sen qo'yningda keltirgan
Turfa shodlikka chek yo'q,
Tunlardan sehr tergan
Qo'limga tez tekkan o'q.

Seni qarg'ab, qarg'ishlab
Men saharga chopaman.
Togatni tishga tishlab
Izlab tongni topaman.

Tong baxtilar jamoli—
Simon kulib ketaman.
Zumda yetib zavoli
Yana senga yetaman.

Qasoskormani
Tunlardan
Kun topmoqni etdim kashf.
Qalbindagi nurlardan
Tun zulmati bo'lar daf.

AZIZ TUYG'ULAR

1. Bahor

Inson ko'zlarida jon olar bahor,
Barcha tomirida uning to'lgini.
O'tmishning behuda oni kabi qor,
Beiz, bedard erib ketar uchquni.
Inson ko'zlarida jon olar bahor,
O'yinqarog go'dak singari bulut.
Ko'k qovog'i uyug, yorqin bir vigor.

Kishilar qalbidan boqar bo'lib o't.
Bahorning sehtgar boqiy chiroyi
Yoshu keksa ko'nglin o'laydi birdak,
Ko'zguni sindirib tashlar.
Kiroyi

Har kishining yoshi bu fasl dildak.
Har nurga, har qushga, har kurtakka shod
Benhoya yaqin bo'ladi yiroq.
Go'yo sensiz hosil bo'ladi barbod,
Har tikilgan chigit ko'ksing etar tog'.
Bahor bo'lmasaydi, odamzod albat,
O'zi kashf etardi, kashf etganday baxt...

2. Nevara

Ulug'bekka

Nevaram quyunday otilib kirib,
Qalanim tagidan qog'ozni yular.
Damda varrak yasab ko'kka uchirib,
Izidan qop-qora ko'zlari yular.
Varrak tortar shekil, murg'akni kuch-la
Oyoq tirab siltar dakani kibor.
Aytilib qog'ozdan, she'rdan va hushdan
Boqaman varrakboz jonga baxtiyor.

Naq bobosi siyoq zehnday tiyrak,
Ko'kish alangada yonar sochu qosh.
Borlig'i ezuq bir o't bo'lsa kerak,
Tomirlarda qonmas, kezadi quyosh.
Daka varraq tiniq zangori fazo
Tubiga imtilar, sho'ng'ir naq xayol.
Talpingan ko'ksingda, bolakay, ne bor,
Sen iqbolga, senga ne tutar iqbol?
Nevara bo'lmasa, odamzod, albat,
O'zi kashf etardi, kashf etganday baxt.

3. Majnuntol

Yalang'och daraxtlar ora majnuntol,
Shoir xayoliday latif, serhasham.
Butun novdalaru tanlari zilol,
Shu yerda tavallud topnish ilk ko'klam.
Zilol bu yomg'irning tagida bir chol
Umr va qish yuklaridan go'yo olar dam.
Yuz-ko'zida yavrar bahoriy xushhol,
Kifiga zilol toldan tun yopnish ko'klam.

Majnuntol yig'loqi, boshi xam derlar,
Qo'llarin cho'zgan-chun tuproq taffiga.
Hayot-chun, husn-chun, rizq-chun ta'zim-la
Lablarin qo'ymog'chi saxiy kifiga.
Daraxt ham insonday yerdan olar jon,
Inson qachon yerdan ketgan uzilib?
Majnuntolda zilol shodlik bir jahon:
Yashaydi tuproqqa sadoqat bo'tib,
Sadoqat bo'lmasa, odamzod albat,
O'zi kashf etardi, kashf etganday baxt.

4. Nazdimda

Nazdimda asablar bo'lmish uvada,
Huda-behudaga bo'laman fig'on.
Fitna, dag'allikmi fikrim chuvaleb
Shodlik oqimiga tashlaydi to'g'on.
Sho'ng'iymen nokerek ikir-chikiriga,
Shuncha yashar ko'zda qalqib qolar yosh.
Lekin ong, qalbdami dard bilan birga,
Balqir otam izmi, onamdagi dosh.
Otam po'lat bukiq, omoch quyganday,
Qog'oz uzra men ham yuritaman omoch.
Quriq qatlamida bo'ston tuyganday
Dil undar: "Zarrama-zarra hamki, och!..."
Borlig'imni yigit qudrati quchar,
Ruhimga oydagi bokiratik yor.
Ishlayman, qatlamlar ko'chkiday ko'char,
Men tuygan bo'stonlar chorlar serviqor.
Mehnat bo'lmasaydi odamzod albat,
O'zi kashf etardi, kashf etganday baxt.

5. Bog'lar qiyg'os gulda

Bog'lar qiyg'os gulda — yaxlit bir chaman,
Har daraxt anvoyi bir tarovatda.
Bir kaft bog' mehnatu hosilga vatan,
O'zga ko'rk, o'zga rang har bir daraxtda.
Har navda bir gulda, har gulda bir ro'y,
Har daraxt bargi bir dunyo hikoya.
Har birin hosili o'zgasiga ko'rk,
Biri biri uchun qudrat, himoya.
Vatanim ko'zimda: gay burchi aziz,
Bilmam, qayda tole serzavq, serjilo?
Yalpi to'lishadi bedaxl yurtimiz,
Naq har qarichi dil, jon tomir go'yo.
Bir qardosh tinchisiz — o'zga beorom
Birining nonisiz — o'zga emas to'q...
Bu — qadim dunyoda yangi bir olam,
Bunda orqa tog'siz bir tirik jon yo'q.
Tayanch bo'lmasaydi odamzod albat,
O'zi kashf etardi, kashf etganday baxt.

6. Orzu

Orzu, ish kuchimdan ko'rinar ziyod,
Chala qolishidan yonaman rashkda.
Sehrgarday tortar bag'riga hayot,
Boshim, qalbim, qalam qolar talashda.
Havoday erkalab, vaqtday shoshirib,
Go'zallik,
Mushkullik,
Dard,
Lazzat quchar.
Dengizni qimizday obdon shopirib,
Tuymay, dil fazoga kemaday uchar.

Goh chorvoq GEsdamam,
goh Tallimarjon

Oftobida kuyib tashiyman tuproq.
Men gulochlab sochgan chigit bir maydon
Paxta bo'lib toshar, ko'z oqimdan oq.
Bu orzu,
Bu umid,
Bu ezuq ufq,
Mening qad, qiyofam, qalbim kengligi,
Xotima yo'lga tashlangan to'siq,
Yashash ishqin manguilikka tengligi.
Orzu bo'lmasaydi odamzod albat,
O'zi kashf etardi, kashf etganday baxt.

7. Bag'ringdan qo'yma

Mayli, zaiifligim, ko'z yoshim suyma,
Yalqovligim, nuqsim ekan bedavo.
Men tortgan dardlarning zahriini tuyma,
Tuyganda injitib berdingmi sazo?

Baxtdan, baxtsizlikdan qolsam dovdirab,
Senga qo'shiq aytib, senga deyman dod.
Yonsam suv sepasan, so'nsam yondirib,
Boshingga ko'tarding onadan ziyod.

Yillar gancha olib ketsa — shuncha yaqinman,
Borgan sari ortar toli nasibam.
Qayga bormay qaytugum, senga intigman,
Mening ohanrabom, mening nashidam.
Qonimdagi yonish, bebosh hislarim,
Qoniqmas ta'bimni zidqlikka yo'yma!

Qaynoq sevgim,
Kuyim,
Sovuq jasadim,
Ona-Vatan, o'tinch, bag'ringdan qo'yma.

Vatan bo'lmasaydi odamzod albat,
O'zi kashf etardi, kashf etganday baxt.

mening yulim — kashf etilgan yulim
Mening yulim — kashf etilgan yulim
Mening yulim — kashf etilgan yulim
Mening yulim — kashf etilgan yulim
Mening yulim — kashf etilgan yulim
Mening yulim — kashf etilgan yulim
Mening yulim — kashf etilgan yulim
Mening yulim — kashf etilgan yulim
Mening yulim — kashf etilgan yulim
Mening yulim — kashf etilgan yulim

MEN YERDA TUG'ILGANMAN

Men yerda tug'ilganman,
Qushday kesaman ko'kni,
Quyoshdan to'kilganman,
Ushlay olaman o'tni.

Taqdirim tongla egizak,
Garchand ko'zim tun misol,
Qo'lda qalamim eshkak,
Okanday cheksiz xayol.

Bulutdan yuksaklikda
Bita olaman she'r,
Kirar uchqur kaklikday,
Ilhom bo'lib Ona Yer.

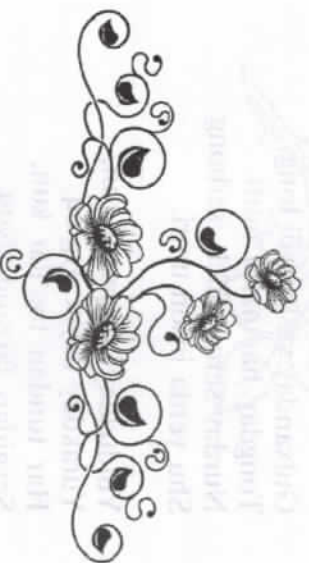
Gulxanday yashnaydi tong,
Tongday har narsa nurli,
Nurday serquvonch, serbong
Shu yerda inson umri.

Yulduzday chagnaydi tun,
Yurakday hayot uyg'oq,
Har tundan tug'ilar kun,
Sevgidan farzand siyoq.

Gulxanday tong,
Yorqin tun,
Qaynoq kunduz,
Go'zal shom!
Senda inson bo'lgan-chun,
Sen hayotga to'liq jom!

Shu tong arafasida,
Senda ochibmanmi ko'z,
Umr aravasiga
Istamayman tushsin kuz.

Bo'lsa ham umr chinor,
Maysaga qilgum sajda:
To'lg'inida yoshlik bor,
Yoshlikda qo'shiq ayda.

QUYOSH UZIB BER

— Men quyoshdan uzib beray senga bir parcha,
Yuragimdan uzgan singari.
Men quyoshdan uzib beray senga bir parcha,
Yolg'on bo'lsin o'tining tingani.

Men quyoshdan uzib beray senga bir parcha,
Borlig'ingga yugursin olov,
Ko'zlaringda mahv etguvchi u yolg'in chagnab,
Yuzing yonsin gul kabi lov-lov.

Kul, tovushsiz qah-qahangdan durday tishlaring
Oq chagnashi qamashirsin ko'z.
Eng yarashiq liboslarda yurt kezishlaring—
Edi qanday o'ktam va dilso'zi!

Yonar tog'day his, toqatni nihol bir tanda,
Olib yurgan mushkul onga qayt!
Yoniq edi sevinch, ishq ham dard-hijron sanda,
Toq misrali bo'lganmi hech bayt?!

Men quyoshdan uzib beray senga bir parcha,
Sevinch, yonish tori tolmasin,
Sen tolmagan shodlik, lazzat dunyoda qancha,
Seni bilmay dog'da qolmasin!...

— Yo'q!!!
Bir parcha quyoshingga to'lmaydi ko'ngil,
Sahiy esang, borini tutqizi!
Bir bor nonim yarim bo'lgan, kemtiklik mushkul,
Dog'i qolgan, dilda chandiq iz.

ORADA SAHIFA QOLIBDI BO'M-BO'SH

Yozardim,
Asabu fikrim sayalab,
Varaqlabman nafs daftarim dag'al.
Bo'sh sahifa qolmish.

Qalb tubin kavlav,
Timdalaydi endi axtarib g'azal.

O'rtada sahifa qolibdi bo'm-bo'sh,
Naq yoshlik — keksalik ufg'lari ora.
Oro yo'l — go'yoki jarohatli to'sh,
Goh bitib, ochilib turguchi yara.

Oro yo'l... Men o'tgan hayotning mo'li,
Uchli mehnatlarning yorqin dovrug'i.
Eng jonli kuylarning to'qilgan yo'li,
Yetim muhabbatning o'chmagan cho'g'i.

Oro yo'l...
Bir jonning ming bir toifa
To'kislik,
O'ksuklik,
Kibriga shohid.
Ko'zyosh chagnasa ham, she'ri tojida
Tole shotisida chopmoqqa xohish.

Oro yo'l...
Qalbidan yulingan bir baxt,
Vayron bo'shlig'ida o'chmagan olov.
Qayta bir hokimga buyurmagan taxt,
Arzon havaslaru, hirsu irsga yot,

Menga quyosh qanot uchun, parvoz-chun zarur,
Axir kurash, baxtga liq jahon!
Qo'ldan tutib qit'alarga yetkazsin har nur,
To'kis, yorqin kuyga to'lsin jon!

She'rlarimda inson baxti, okeanlar kuchi,
Tog'lar matonati ursin barq;
Bo'lsa mening kuyimga ham chandqoq o'quvchi
Bo'lsin quyosh shodligiga g'arq; moy g'arq

O'zgalar baxtidan sevinchi toshgan,
Insonlar qalbida ko'targan ko'kka,
Sha'ni sarhadlardan oshkora oshgan
Butun borlig'i-la baxshida yurtga...

Tabiatda bo'shliq bo'lmaganiday,
Umrinda bir benaf yo'qdir oro yo'l,
Qudug' hech jahonda to'lmaganiday,
Aslo tugmasin menga oro yo'l...

BO'RON QUCHOG'IDA...

Bo'ron quchog'ida qoldim bir oqshom,
Tabiat va qalbim ichra to'polon.
Naq ilk bor may to'la siqqarganday jom,
Bir qanoatim orom,
Bitasi tyg'yon.

To'lqinga tashlangan kemaday qalqib,
Qudratli, mehri qirg'oq izlayman.
Bo'ronni qo'zg'atgan boisni olqib,
Borlig'im yulqigan qo'lni sizlayman:

Oling, oyovqlarim yerga tegizmay,
Qayovqga uchsangiz, shu yoqqa uchay.
Qalbim, xayolimdan quloqlar yasab,
Hech kim qucholmagan chaqmoqni quchay.

Uning parchalovchi mudhish o'tidan
Xayoldan ham ezgu yaratay qo'shiq.
Yashin daraxtining olov husnidan
Yerning lablariga sochilsin uchiq...

Qani, avjga ko'tar bor jazavangni,
Yuz tomondan silta izg'irin qamching.
Tanam bo'ylab hayda o't aravangni,
Do'l bo'lib yog'olsin hayotbaxsh tomonching.

Yulqi va tortqila!
Bos boshlarimdan,
Bilay, yana yetar nelarga kuchim.
Baxt yonlab, o'tgan u gul yoshlarimdan
Qoldimikan hech ne, aziz o'quvchim?

O'ltiribman bo'ron ichra ser'iqor,
Men suyangan tokning sirqitar zangi.
Ikkinizda bir xil po'lat chidam bor:
Iztirob mevasi,
Shodlikning rangi!

Bo'ronsiz yurak-la o'lardim karaxi,
Bo'ronsiz tabiat ko'ki yashinsiz.
Nasib bo'lmaganda she'riyatday baxi,
Qashshoq o'tar edim yiroq, yaqinsiz.

MEN O'TGAN UMRGA

Hayot kitobimni bexos varaqlab,
Men o'tgan umrga achinmay qo'ydim.
Tabassum o'rinda kuldin charaqlab,
Suyish kerak bo'lsa — telbacha suydim.

Kiyganim ipakmi, chitmi, yo' kimxob,
Yurak boyligidan qilmabman parvo.
Meni og'ushlagan hayot naq oftob,
Yangi qo'shiq talab unda har saboq.

Men o'tgan umrga achinmay qo'ydim,
Hech kimda ko'rmayin umrimga o'xshash:
Suydim,

Erqalandim;

Aytildim,

Kuydim,

Izzat nimia bildim.

Shu-da bir yashash!..

KAMALAK

Bahor qo'ynidaman,
Yo'l bo'yidaman,
Cheksiz kengliklarining ko'ksida lola—
Naq anor donalar sochiq yashnaydi.
Lola sayrimizni buzish o'yida
Quyib berdi jala,
Toshdi shalola,
Tabiat shu dam naq o'ktam, shum bola,
Ufqdan ufqqa ko'prik tashlaydi.

Men-chi?
Menga ko'prik har nedan kerak:
Lolalarni ko'zga,
Do'stlar tanbehin
Bahor nafasi-la nonday olaman.
Ne baxt!
Yangi yo'lga chorlar kamalak:
Yo'l — qo'shiq!
Insonlar qalbiga tag'in
Yangi qahramonlik,
Mo'jiza taftin
Zabt etmak azmida jo'nab qolaman.

Kamalak!
Naq bizning buyuk ertaday
Eng suykum,
Eng luzum,
Aziz erkaday
Jozibl!

Men yo'l bo'ylab tashlayman qadam:
Ohista olingan kinolentaday,
Naq ertakdan chiqqan yorqin bekadang,
Yayrab, sevgi kabi siljiyman xushdam,
Shoshmayman:
To'rt atrof go'zalligini
Ilk chirov tark etgan jussamga olib,
Uning yetti iqlim ko'rmagan rangin
Ruxsorim,
Lablarim,
Ko'zimga solib,
Dillar aro g'ovni buzib,
Vayronlab,
Eng ezgu sezgiday yaraqlab, suzib
Kirgan dillarimni hayrat, hayronlab,
Qah-qahlab,
Yaraqlab,
Chagnab, baxt dardin
Qonlaringa quyib olaman yoshlik!
Yuraman!
O'tgan yillarimni o'tmishga tashlab:
Garchand na sotqinlik,
Na bag'ritoshlik,
Na riyo dog'idan zarra bor nishon!
Bir qadar horg'inlik,
Tabda og'irlik,
Xordiqqa moyillik tuyg'usi g'ashlab,
Umrin kemirsa ham
Hayot ne'matidan to'kisman, shodon,
Yuraman!

Yo'llarim yozgi quyoshdek!
Yo'lim — elim yo'li,
Elim — quyosh yo'lin yo'l deb bilgan xalq.
Har yil bir donami,
Yuz dona, mayli,
O'lmaslik qasriga g'isht qo'ygan har vaqt,
Uning kamoloti,
Yaratishining,
Mehnatu ijod, shon taratishining
Qaynovlari ichra pishmaktan sepbaxt—
Hamohang,
Hamsalmoq qo'shiqlar bitsam!
Balki uzog bunday men havasmand taxt,
Lekin men intilgan yuraklar qat-qat—
Biriga bo'lmasa — biriga kirsam!

Shukur, qalam hordiq qilmaydi talab,
Demak, menga hordiq keksalikday yot.
Ana,
Ming bir jilva bilan chorlar kamalak
Va'da qilib qalbga tinchi yo'q hayot!
Ana, yetti rangda
Yetmish xil jilo,
Biri chorlar, arang bir sirin ochsam.
Sirlar bilan jangda
Bir orzum sochsam,
Minggi bilan boyib dovonlar oshsam,
Didagi bo'shliqning barchasi g'oyib!
Qo'shiqqa aylangich go'zallik kezar,
Uni yolg'in, jo'shqin tuyg'ular bezar.
Ehtiros,

Istakni tutamlab dilga
Olsam,
Undan yangrab sachrab chiqar she'r!
Yurak-la,
Qo'shiq-la intilsam elga,
Menga eng munis do'st baxsh etar har yer!

Kimningdir bir og'iz tanti ig'rori,
Kimnidir titratib og'ushlagan nur,
Kimningdir bir umr o'chmas diydori—
Emasmi biz jon deb avaylagan qo'r!
Bizning ko'zimizda,
Tomirda,
Qonda
Shu jodu kezmasa nedan harorat?
Bilay:
Qaydan cho'lda oltin undingan,
Daryolar jilovin,
Fazo yaylovin,
Zabt etib, mulk etgan inson yayrovin—
Yangi olamdagi ulkan matonat?
Oldda yargiraydi mening bosh yo'lim:
Yeti iqlim tomon, yeti yo'l bo'lib.
Yettiga parchalab birgina dilim
Chaqnab chaqmoqsimon,
Iozib va so'lim,
Chorlab chaqiradi ajib kamalak!
Yetmish jilvasida shoshqinib yurib,
Yeti jilg'asida toshqinib, to'lib
Bir talay qo'shiqlar termog'im kerak!

IVMANIB AYTAMAGAN...

Iymanib aytmagan gaplar ko'p ekan,
Daryoga qo'shilgan irmoqday yorqin.
Aytimay qolgani ajab o'ti ekan,
Dil qudug'i sathin urib naq chagin—

Langlik, sukunatin qilmogda kul-kul,
Deydi: — Nahot o'z-la olib ketasan?
Insonlar ichida qolmog'i shart ul,
Aytmasang yangiga qaydan yetasan?

Tuyg'ulari!
To'fondan bir dam oling tin,
Ko'ksim sadosiga solingiz quloq:
Axir, kezib, dunyo ko'rganing sayin,
Jur'atni qamchilash ekan mushkulroq.

Tuyg'ulari!
Tutagan vaqtingiz o'tgan.
Hayqirib kuylashga qodir bu galam!
Tekin so'z portasin misoli gulxan,
Chagnatsin uchquni tushgan dilni ham.

Hamma narsa nasib senga beo'lchov,
Faqat, faqat, faqat umrdan o'zga.
Oldda bo'zrayadi "shosh" degan undov,
Hayot-chi?
Ko'klamday kiradi ko'zga...

DOLG'ALI BIR HAYOT...

Dolg'ali bir hayot yor qismati u:
Ishqiga tabiat o'zi havasdan
Hasad qilichi-la tashladi chopib.

U ishqdan devona,
Hijronidan yona,
Yona bag'ri kuyib,
Otashi toshib,
Ko'zlarin hayotga kattaroq ochib,
Naq jarohatli jayron qaytadan turdi.
Afsonaviy jonday chopsa — chopilmasdan,
Ajal axtarsa ham hech topilmasdan,
Tug'ilmoq ma'nosin yashashda ko'rdi.

Quyosh muz qatlamini eritganiday,
Yoshin artaverdi yashash istagi.
Yer bahorda qishni unutganiday,
Qulf urdi qalb, ongda orzu kurtagi.

Birdan dumbullikdan qolmadi asar,
Erka shodliklarin yutsa ham qadar.
Qayg'u sellariga toqat tog'idan
Eng qirra toshlarni otib yashadi.

Odamlar!
Ne baxtki bo'lsa jonida,
Onaday e'zozli tuprog'imizda
Yoshlik o'ti kezib yursa qonida,
Uni faqat Sizdan olib yashnadi.

TOMCHILAR...

Komil Yashinga

Tun.

Yana uyqu yo'q,

G'uvullaydi bosh.

Qanday yorilmaydi gon qamchisidan?

Chog'i, tomirlarning arqog'i — bardoshi!

Nedir charsillaydi, ne tomchisidan

Bilmogchi bo'laman.

Borlig'im — asab,

Borlig'im — sergaklik, solaman quloq:

Yurak bir dam edi tinch sathli buloq,

Tomchi tomaverdi gardishlar yasab,

Ming zayl zarbidan bo'laman garang.

Tomchi loqayd emas—

Tomchi serjarang—

To'kiladi tomchi — borlig'i sabot.

Tomchilar siyqamas,

Tomchilar serrang,

G'afiat eshigini qoqar she'r shaddodi!

Bu chinni tomchilar—

Oltin minutar.

Har biri zamoning zavqiga teva

Burchim bo'lib goh-goh

Lutfan bir yo'qlar—

Mendan ham kaftgina yarashiq meva...

HAYOT KEMASI

Hayotim kemasi suzadi hamon,

Eshkakni otsam ham sijir ilgari,

Orda qolgan yillar — oltinday xirmon,

Butun mulkim besam yetmas olgani.

Neki qo'lim tutib, ko'zim ko'rganin,

Borin yuidi hayot to'lgini — tarix.

Shundan bahorimga kuzning kirgani,

Shundan lola ruxsor bo'lgani sarig'.

Lekin tomirlarda sizib yurgan gon

Hayotga ishq bo'lib undaydi olg'a.

Allakim shodligi,

Kimningdir pinhon

Tashvishi

Kemamni so'rar naq darg'a.

Shu kimsa taqdiri bo'lib menga kuch,

Olib yurar to'lgin oppoq yonida.

Baxti baxti-la band,

Dardi kelsa duch

Siljimag qolaman uning yonidan.

Garchand kimga tashvish quvonchdan suyak?

Deyman:

Tashvishingni tashla yelkamgal!

Darg'a, mayli vazmin bo'lsa hamki yuk,

Ikki eshak bo'ldiki! Dadilroq haydal!

MUNDARIJA

E'zozlar, ardog'lar uchun tashakkur!	3
Zulfiyaning hayoti va ijodi	5
Sadogat mulkning malikasi	8
Bahor keldi seni so'roqlab	32
Palak	35
Sen qaydasan, yuragim	36
O'rik gullaganda	37
Sog'inganda	39
Fontan oldida	40
Tingla, bulbul	41
O'g'lim, sira bo'lmaydi urush	42
Rashk	44
O'quvchimga	46
Men chizolmagan surat	47
Okanda	49
Ko'kechatov	50
Bulut o'yini	52
Daraxt	54
Oylar	55
Bir saf olcha	56
Oqshom	57
Emish	58
Tun	59
Bog'bon	60
Balki	62
Ko'zlari suzuk	63
Muhabbat — bu	64
Shalola	68
Shabboda	69
O'zimga	71
Oydinda	73

Sog'inib	75
Mening tongim	76
Haykal	78
Xusumat	80
Suq	81
Nechuk ta'na	82
O'g'irlamang qalamim bir kun	83
Orzuga ayb yo'q	85
Xoitra satrlari	86
Sensiz	89
Mushoira	91
Uzoqlarda bir qush sayraydi	97
Yana bugun bahorga zorman	98
Shafaq	99
Bir dasta gul keltirdi qizlar	100
Hayot bu	101
Bedorlik	102
Aziz tuyg'ular	103
Men yerda tug'ilganman	109
Quyosh uzib ber	111
Orada sahifa qolibdi bo'm-bo'sh	113
Bo'ron quchog'ida	115
Men o'tgan umrga	117
Kamalak	118
Iymanib aytmagan	122
Dolg'ali bir hayot	123
Tomchilar	124
Hayot kemasi	125

Nurali QOBUL,
Hulkar OLIMJONOVA

YANA BAHOR KELDI SIZNI SO'ROQLAB...

Esse va lirik she'rlar

-1307-

Dizayner R. Tashmatov
Sahifalovchi N. Muxidinova

Terishga berildi 02.02.2015. Boshiga ruxsat etildi
09.02.2015. Qog'oz bichimi 60x84 1/16. Virtek Times uz.
Shartli bosma tabog'i 8,0. Nashr bosma tabog'i 8,0.
Adadi 5000 nusxa. Buyurtma № 5

Nashriyot litsenziyasi: AI № 231 16.11.2012

"TAFAKKUR" nashriyotida nashrga tayyorlandi.
100069. Toshkent shahri, Chilonzor ko'chasi, 1-uy

"Dizayn-Print" MCHJ O'CHK bosmaxonasida chop etildi.
100054. Toshkent shahri, Cho'pon Ota ko'chasi, 28a uy.